

HATÁSMÉRÉS

AZ „EFOP-5.2.4-17-2017-00012-INNOV” CÍMŰ P09INNOV KÓDSZÁMÚ PROJEKT RÉSZEKÉNT „A JELENLÉT PROGRAM KITERJESZTÉSE HÁROM TELEPÜLÉSRE” ELNEVEZÉSŰ PÁLYÁZAT KERETÉBEN ELVÉGZENDŐ HATÁSMÉRÉS ELKÉSZÍTÉSE”

- kutatási jelentés -

Készítette:

SORECO Research Kutató és Elemző Kft.

H-1082 Budapest,

Kisfaludy utca 22.

(+361) 785-48-42

soreco@soreco.hu

2022. március - május

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Vezetői összefoglaló

Módszertan

- A Magyar Máltai Szeretetszolgálat az EFOP-5.2.4-17 'Társadalmi innovációk – Adaptációk, új módszerek kiterjesztése' támogatási konstrukció keretében pályázati forrást nyert három település – Erk, Prügy, Ózd (Sajóvárkony) – vonatkozásában az MMSZ „Modellprogramok” égisze alatt működő "Jelenlét" programok kiterjesztésére. A jelen kutatási jelentés a megvalósított program kimeneti mérésének tekinthető, melyet 2018-ban egy bemeneti mérés előzött meg. A hatásmérés kimeneti mérésének elvégzéséhez a három érintett település (Prügy, Erk, Ózd (Sajóvárkony) esetében vizsgáltuk meg a projekt tevékenységeit, illetve hatásait.
- A kimeneti hatásmérés elvégzését két módszerrel végeztük el. Egyrészt kérdőíves felmérést végeztünk a projekt által érintett három település lakosai körében. A három településen összesen 312 háztartást kérdeztünk meg, Erken 110, Sajóvárkonyon 102, Prügyön 100 megkérdezés történt. A megkérdezettek köre úgy lett kiválasztva, hogy a felkeresett háztartások fele részesült az MMSZ által nyújtott szolgáltatásokból, míg a másik fele – ezzel kontrollcsoportot képezve – nem részesült a szolgáltatásokból. A kérdőíveket személyes megkérdezésen alapuló felvétellel kérdeztük, a kérdőív hossza hozzávetőlegesen 30-40 percnak adódott. Másrészt interjúkutatás végeztünk a program megvalósítóival, illetve néhány ügyféllel. Az interjúkat minden esetben diktafonnal rögzítettük, az interjúk 60-90 perc hosszúságúak voltak. A három településen összesen 14 interjút készítettünk.
- Az alábbiakban a kutatások legfontosabb, általános tanulságait közöljük, a részletes eredmények a tanulmányban találhatóak.

Kérdőíves kutatás főbb megállapításai

- Az idej felvételben rákérdeztünk arra, tudnak-e arról a településen élők, hogy a településen milyen segítő, karitatív szervezet működik. A válaszadók többsége mindhárom településen spontán, nyitott kérdésre jelezte, tudja, hogy a Máltai Szeretetszolgálat jelen van. A kérdést irányítottan, zárt formában is feltettük a kutatásban résztvevőknek. Erken és Prügyön gyakorlatilag mindenki hallott a Máltai Szeretetszolgálat helyi tevékenységéről, Sajóvárkonyban „csak” a helyiek mintegy kétharamadának volt erről ismerete.
- Az elmúlt évek szeretetszolgálati munkája alapvetően a prügyiek életében hozott magával kedvezőbb megítélést is. Mindemellett **mindhárom településre igaz, hogy a Máltai Szeretetszolgálat helyi jelenlétét alapvetően pozitívan értékeli a helyiek. Erken és**

Sajóvárkonyban nem változott a megítélés az elmúlt négy évben, Prügyön viszont jelentősen megnőtt a jelenlétet nagyon pozitívan megítélők aránya.

- Erken leginkább hivatalos ügyben való segítség miatt keresték fel a program munkatársait, de sokan voltak érintettek az ételkészítés- vagy gyógyszerkészítésekben is. Sajóvárkonyban a legtöbben az ételkészítés- és ruhaadásban, valamint a hivatalos ügyek elintézéséhez kért segítségben voltak érdekeltek. Prügyön szintén a hivatalos ügyintézésben nyújtott segítség, az ételkészítéscsomagok és ruhaadások közvetítése volt a „legfontosabb” tevékenysége a programnak – legalábbis ha az elért támogatottak arányát nézzük. Relatíve sokan vették igénybe a vetőmag és haszonállattal kapcsolatos kezdeményezést, illetve a csoportfoglalkozásokat is.
- **A Máltai Szeretetszolgálat által nyújtott szolgáltatások szinte minden ügyfél számára segítséget jelentettek, erről tanúskodik az, hogy minden támogatott alapvetően elégedett volt a nyújtott szolgáltatással kapcsolatban.** A legtöbb kritika – alapvetően pozitív megítélés mellett – Sajóvárkonyban volt jellemző. Jellemző módon a ruhacsomagokkal, a gyógyszer- és vitamincsomaggal, a babacsomaggal és a program által szervezett programokkal kapcsolatban fogalmazódtak meg enyhén negatív vélemények.
- Erken a tanodai, mosási, gyerekefelügyeletre vonatkozó és fejlesztői pedagógiai szolgáltatást érintő szolgáltatásokat vették igénybe a legnagyobb gyakorisággal. Sajóvárkonyban két program emelkedik ki a többi közül ebből a szempontból: a mosási szolgáltatásokat és a hivatalos ügyben nyújtott segítségkérés volt a leggyakoribb. Prügyön a tanodai és a csoportfoglalkozásokat említették, mint a leglátogatottabb programokat, szolgáltatásokat.
- Prügyön jellemzően többször is voltak személyesen a klienseknél a szervezet munkatársai. Ugyanakkor, jellemző a program helyi involváltságára és a munkatársak tevékenységére, hogy még a nem kliensek nagy része is úgy nyilatkozott, többször tettek személyes látogatásokat náluk. Erken és Sajóvárkonyban ennél ritkábbak voltak a személyes látogatások, de az ügyfelek többsége ezeken a településeken is arról számolt be, hogy többször voltak náluk a Máltai Szeretetszolgálatnál. Nem meglepő módon, szinte mindenki – kliens vagy nem kliens – ismerte, hogy hol van a Máltai Szeretetszolgálat háza. A kutatásban részt vettek többsége – leszámítva Sajóvárkony nem kliens csoportjának egy részét – járt is már az épületben.
- **Mindhárom településen a többség szükségét látja annak, hogy a Máltai Szeretetszolgálat folytassa a településen a tevékenységét.**
- A kérdőívben felsoroltunk húsz különböző szolgáltatást arra vonatkozóan, hogy milyen tevékenységeket, szolgáltatásokat nyújthat egy segítő szervezet egy hasonló program keretében és ezzel kapcsolatban arra kértük a kutatásban résztvevőket, hogy mondják

meg egyenként, mennyire látják ezeknek helyben értelmét, mennyire van szerintük ezekre szükség. Jellemző, hogy Prügyön minden tevékenységet nagyon szívesen látnának, a vélemények többsége szerint mindegyikre nagyon nagy szükség lenne. Erken ehhez hasonló az összbenyomás, de egy-két kivétel azért akad: nem látják feltétlen szükségét a közösségi színháznak, szocio-dráma foglalkozásoknak; illetve a mediációs tevékenységgel kapcsolatban is erősen megoszlanak a vélemények. Sajóvárkonyban nem egyértelmű a kép, azaz valamennyire jobban szólnak a válaszok. Ezek szerint három dologra

- Egy másik kérdésben arra tettünk kísérletet, hogy ne konkrét szolgáltatási javaslatokkal, hanem segítőterületekkel kapcsolatban állítsanak fel a saját életüket érintő „szükségletlistát”. A három településen részben máshogy alakultak a kapott rangsorok. Erken például a lakhatással, gyerekfelügyelettel és a munkakereséssel kapcsolatos segítségnek örülnének a legtöbben. Ezzel szemben Sajóvárkonyban a munkakeresés, a szociális segítség és az életvezetési tanácsadás (benne: gazdálkodással, egészségügyi problémákkal kapcsolatos segítségnyújtás) iránt érdeklődnének a legtöbben. Prügyön szintén fontos a szociális segítség, de a lakhatás kérdései is kiemelt problémának számítanak, ahogy az életvezetéssel kapcsolatos szolgáltatásokat is sokan örömmel fogadnák. Erken és Sajóvárkonyban a négy évvel ezelőtti válaszokhoz képest a munkakereséssel kapcsolatos segítségigény változatlan maradt, a másik két terület tehát korábban kevésbé tűnt fontosnak a rangsorban. Prügyön a lakhatás az „állandó” terület. Sajóvárkonyban három dologra lenne kiemelt szükség: krízishelyzethez kapcsolódó szolgáltatásokra, kisgyerekes anyukák segítésére és munkaerőpiaci integrációt elősegítő programra, tanácsadásra. Ami viszont kevésbé kell, az a pszichológusi/addiktológusi tanácsadás, a sportfoglalkozások, a mozgás- és táncfoglalkozások szervezése, valamint a közösségi színház, szociodráma foglalkozások.
- Az erkiek és a prügyiek nagyon hasonlóan vélekednek néhány, a segítőszervezetek munkájával kapcsolatos kijelentéssel kapcsolatban. A segélyszervezetekre alapvetően negatív tónusú kijelentéseket elutasítják, kivételt ez alól csak néhány esetet találunk - például "csak" inkább nem értenek egyet azzal, hogy a segítőszervezetek főként a gyerekeknek, gyerekes családoknak tudnak segíteni. Az erkiek véleménye csupán egy árnyalatnyit bizonytalanabb, mint a prügyieké. Sajóvárkonyban ezzel szemben sokkal megosztottabb a közvélemény. Különösen azon állításokkal kapcsolatban, amelyek a segítőszervezetek megjelenése okozta konfliktusokkal, a segítőszervezetek nagy baj esetén jellemző segítőtevékenységével vagy a segítőtevékenység célzottságával kapcsolatosak. Nagy a válaszok heterogenitása abban a kérdésben is, hogy vajon a segítőszervezetek munkáját az önkormányzatoknak kellene-e elvégezni vagy sem. Az erkiekkel és a prügyiekkel ellentétben a sajóvárkonyi lakosok többsége egyetért azzal a kijelentéssel, hogy a településen élők nem tudják értékelni a külső segítséget. Az ügyfelek és a nem ügyfelek véleménye egyik településen sem különbözik egymástól nagy

mértékben. Talán egy "kilógó" esetet érdemes kiemelni: a Sajóvárkonyban élő ügyfelek nagyobb bizalmat adnak a segítőszervezetek munkájával kapcsolatban, mint a segélyszervezettel kliensi kapcsolatban nem állók. Az mindenesetre pozitívum mindhárom település esetében, hogy a kutatásban résztvevők nagy többsége egyetértett azzal a kijelentéssel, hogy a segítőszervezetek munkája nagyon fontos az ott élő emberek számára.

Interjúk tapasztalatai

- Mindegyik településen egységesen számoltak be arról a munkatársak, hogy az MMSZ-nek alapvetően egy adományozó, közvetlenül, dologi segítséget nyújtó imázsja ismert, és a helyi lakosok is az ilyen segítségeket tudják elsősorban segítségként azonosítani, és az elsődleges elvárásaik is ehhez kapcsolódnak. A projekt által nyújtott szolgáltatások sokszor nem értelmeződnek segítségként, ezért a bevonás sem egyszerű. Nehéz megtalálni annak a módját, hogy mivel lehet a közösségi ház iránt elkötelezetté tenni, „odakötni” őket.
- A három településen eltérő tapasztalatokról számoltak be a projekt fogadtatásával kapcsolatban. Erken lényeges változás nem történt az MMSZ jelenlétében, a helyiség nem változott, a szolgáltatások köre valamelyest bővült a projektnek köszönhetően, a helyi közösség továbbra is „tanodaként” hivatkozik a Máltára. Prügön újonnan jelent meg a Málta, a beszámolók szerint a kezdeti nehézségek ellenére sikerült elfogadtatni magukat a településen, ez köszönhető a települési intézményrendszer (polgármester, szociális ellátórendszer) támogatásának is, melyek kiépítésére jelentős hangsúlyt fektettek a projekt első szakaszában. Sajóvárkony helyzete több szempontból is speciális. Egyrészt nem egy konkrét településről, hanem egy településrészről van szó, amire kevésbé jellemző egy integrált közösség, ami szintén megnehezítette a bevonást. Másrészt nagyobb létszámú, továbbá földrajzilag is nehezebben bejárható településrész a másik két településhez viszonyítva. Vagyis sokkal kevésbé lehetett már egy létező közösségre építeni a programokat.
- A projekt munkatársainak többsége valamilyen szociális területről érkezett, vagyis voltak már előzetes tapasztalataik hasonló társadalmi-kulturális-gazdasági jellemzőkkel rendelkező ügyfelekkel való munkában. Ez azonban a leginkább az állami intézményrendszer keretei között valósult meg, és nem a civil szektorban. A legnagyobb különbség ebben – a beszámolók szerint – ott érhető tetten, hogy az állami-önkormányzati szektorban az ügyfelek együttműködése sok esetben nem önkéntes, míg a civil területen önkéntes alapon működnek együtt az ügyfelek. A tapasztalatok leginkább ezen a területen hiányoztak, hogyan lehet jó kapcsolatot, bizalmat kialakítani egy eltérő keretrendszerben.
- A jelenlét egyik legmarkánsabb eleme a közösség tagjainak segítése a hivatalos ügyintézésben. A hátrányos helyzetű közösségek tagjai sok esetben nem rendelkeznek

azokkal az ismeretekkel, készségekkel, jártasággal és bizalommal sem, hogy hivatalos ügyeiket önállóan intézzék. A családsegítő szolgáltatás kapacitása pedig nem megfelelő erre, ezért ez a szolgáltatás hiánypótlónak tekinthető az egyes településeken.

- A másik ilyen elem az önéletrajzok írása volt. Az elmúlt években, pont a projekt időszaka alatt, jelentősen bővült a foglalkoztatás, így olyan munkavállalók is megjelentek az elsődleges munkaerőpiacon, akik korábban vagy az informális gazdaságban, vagy a közfoglalkoztatásban voltak csak jelen. A munkahelyre való jelentkezés nulladik akadálya sok esetben az e-mailben kért önéletrajz.
- Kevésbé látható, de annál súlyosabb kérdés a mentális egészség és az ezt övező előítéletek kérdése. A program az egyes helyeken változó mértékben nyújtott pszichológiai szolgáltatást. A pszichológiai szolgáltatással kapcsolatban nagyon ambivalensek a tapasztalatok. Egyrészt a legtöbb esetben maguk a szolgáltatást nyújtók sincsenek megfelelően képezve a kedvezőtlenebb szociális háttérrel rendelkező kezelésére. A pszichológia sokkal inkább a középosztály által normatív módon képviselt szabályrendszer követ, a terápiás eljárások is ennek megfelelően vannak kialakítva, és a képzésben sem kap hangsúlyt az, hogy milyen speciális jellemzői, igényei vannak olyan társadalmi csoportok esetében, ahol a keretek és a szabályok sokkal képlékenyebbek, vagy mást jelentenek. Mindezzel együtt a megfelelő szakemberek megtalálása is óriási kihívást jelent. A közösség tagjainak oldaláról pedig jelentős kihívás a mentális szolgáltatásokat övező erőteljes stigma, az adaptív megküzdési stratégiák ismeretének és gyakorlatának hiánya, egyáltalán a problémák felismerésének képessége, kiegészülve a közösség negatív megítélésével. Vagyis a mentális szolgáltatások nyújtásának formája mindenképpen egy átgondolandó terület lenne. Egyelőre megfelelő bizonyítékokon alapú kutatás sem áll rendelkezésre a mentális problémák elterjedtségéről és jellemzőiről ebben a társadalmi közegben. A munkatársaknak szörványos képe van ezekről, attól függően, hogy mennyire sikerül bizalmi kapcsolatot kiépíteniük, vagy mennyire érzékenyek az adott kérdésre. Számos beszámoló enged arra következtetni, hogy nagyon gyakori a családon belüli erőszak, a nőket, gyerekeket ért bántalmazások, melyek megítélésében a kulturális közeg is sokkal megengedőbb. A depressziós, szorongásos kórképek maladaptív coping mechanizmusokkal történt „kezelése”, ami a férfiak esetében a (új pszichoaktív szerek) droghasználatot, míg a nők esetében jellemzően a benzodiazepin alapú szorongásoldók gyakori fogyasztását jelenti.
- A projekt tevékenysége volt a csoportos fejlesztések, foglalkozások megvalósítása. Ezt azonban nem mindegyik helyszínen sikerült megvalósítani a bevonás nehézségei miatt. A csoportképzés eleve egy nehéz műfaj, hiszen elkötelezettséget, rendszerességet és bizonyos fokú titoktartást, bizalmat kíván a résztvevőktől, amit ebben a közegben csak hosszú munkával lehet kialakítani, még olyanoknak is, akiknek kellő rutinja van ebben.

Ennek ellenére a beszámolók szerint találtunk jó példákat és sikereket ezen a területen. A legnehezebb kétségkívül a férfiak bevonása ezen a téren, pedig sok esetben kulcsfontosságú lenne őket is bevonni. A későbbiekben érdemes lenne ennek a módszertanán és a gyakorlatát is jobban kidolgozni és előkészíteni.

- A program részét képezte minden településen bizonyos számú babadoboz kiosztása. A babadoboz mindenhol nagy népszerűségnek örvend. Itt a problémát inkább az okozta, hogy nem minden esetben az igényeknek megfelelő ütemben érkezett, és ez további konfliktusokhoz vezet a közösségen belül.
- Megkérdeztük a munkatársakat azzal kapcsolatban, hogy ők mit tartanak a projekt sikerének, eredményének, hatásának. Azt szinte mindenki kiemelte, hogy nagyon nehéz konkrét dolgokat megfogalmazni ezzel kapcsolatban, illetve hogy ezek a beavatkozások hosszabb időtávban képesek hatást kifejteni. Ennek ellenére a megfogalmazott vélemények alapján a következőket emelték ki. Ismert lett a Máltai Szeretetszolgálat az egyes településeken, az ott lakók jelentős része ismeri a közösségi házat, annak szolgáltatásait és hogy milyen probléma esetén tudnak segítségért fordulni. Jelentős számú ott lakóval, családdal alakultak ki bizalmi kapcsolatok ebben az időszakban, amikre alapozva a továbbiakban hatékony fejlesztő munkát lehet végezni. A családok egy jelentős része ismeri őket, és mer hozzájuk fordulni olyan kényes problémákkal kapcsolatban is, amiket a hivatalos ellátórendszer esetében vagy nem mernek, félve a hatósági retorzióktól, vagy nem tudnak, az ellátórendszer kapacitásainak szűkössége miatt. Kialakult egy helyi beágyazottsága a Máltai Szeretetszolgálat által nyújtott szolgáltatásoknak. Megfelelő kapcsolat alakult ki a helyi intézményrendszerrel. Kölcsonösen tudják egymásról, hogy milyen problémák esetén számíthatnak egymásra. Jó néhány ügyfél esetében értek el egyéni eredményeket. Az ügyfelek egy része a segítségnyújtásuk nélkül nem jutott volna előrébb, vagy nem tudott volna a nehéz helyzetéből kikavarodni. Kézzel fogható eredmények vannak a közösségépítés területén is. A csoportos foglalkozások kialakítottak egy-egy közösséget, melyek nem léteztek korábban, és amik hozzásegítik az ügyfeleket ahhoz, hogy a társadalmi tőkájük növekedjen, amire támaszkodva reziliensebbek lesznek a nehézségekkel szemben. Végül az egyik legjelentősebb eredmény a gyerekekkel való munkában mutatkozott. A gyerekekkel való foglalkozás (pl.: tanoda típusú ellátás) az iskolában való eredményesebb helytállást segíti. A kisebb gyerekek esetében pedig számos szocializációs hiányosságot pótol. Itt elsősorban azt emelték ki, hogy a rendszerességre való tanítás, a felelősségvállalás elsajátítása, az asszertív kommunikáció fejlesztése mind olyan kompetenciák, melynek fejlesztésére jelentős szükség van a későbbi sikeresebb előrejutás érdekében. Továbbá a közösségi programokon keresztül a gyerekek élményhez juttatása, illetve a világlátásuk szélesítése is olyan elemek, melyeket a program nélkül nem sikerült volna elérni, mivel a családok belső erőforrása ezt önmagában nem teszi lehetővé.

Tartalom

Módszertan	9
A kvantitatív kutatás eredményei	10
Demográfia és gazdasági aktivitás	10
Egyéb szocio-demográfiai jellemzők.....	20
Munkavállalás, pénzkereset körülményei.....	23
Pénzügyi gazdálkodás	28
Lakásviszonyok.....	35
Gazdálkodás.....	38
Egészségügyi állapot	39
A koronavírus megjelenése	45
Településről alkotott vélemény, elégedettség.....	48
Máltai Szeretetszolgálat szerepvállalása.....	51
A kvalitatív kutatás eredményei, főbb megállapítások	68
Ábra- és táblázatjegyzék	79

Módszertan

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat az EFOP-5.2.4-17 'Társadalmi innovációk – Adaptációk, új módszerek kiterjesztése' támogatási konstrukció keretében pályázati forrást nyert három település – Erk, Prügy, Ózd (Sajóvárkony) – vonatkozásában az MMSZ „Modellprogramok” égisze alatt működő "Jelenlét" programok kiterjesztésére. A Jelenlét programok keretében az MMSZ többféle szolgáltatás nyújt, például: jelenléten alapuló szociális munka; a helyi humán szolgáltatások elérhetőségének fejlesztése, koordinációjuk javítása; szociális, közösség-fejlesztési, oktatási, és egészségügyi szolgáltatások nyújtása; szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása. A nyújtott szolgáltatások összhangban állnak a pályázati konstrukció fő célkitűzésével: a (köz)szolgáltatások elérhetőségének és minőségének fejlesztésével, esélyteremtő szerepének javításával.

A jelen kutatási jelentés a megvalósított program kimeneti mérésének tekinthető, melyet 2018-ban egy bemeneti mérés előzött meg. A hatásmérés kimeneti mérésének elvégzéséhez a három érintett település (Prügy, Erk, Ózd (Sajóvárkony) esetében vizsgáltuk meg a projekt tevékenységeit, illetve hatásait.

A kimeneti hatásmérés elvégzését két módszerrel végeztük el.

I. Survey lekérdezése a háztartásokban

A három településen összesen 312 háztartást kérdeztünk meg, Erken 110, Sajóvárkonyon 102, Prügyön 100 megkérdezés történt. A megkérdezettek köre úgy lett kiválasztva, hogy a felkeresett háztartások fele részesült az MMSZ által nyújtott szolgáltatásokból, míg a másik fele – ezzel kontrollcsoportot képezve – nem részesült a szolgáltatásokból.

A háztartási kérdőívben a következő témákat járják körül:

- Háztartások összetétele (családszerkezet)
- Jövedelmi helyzet (bevételek, kiadások)
- Gazdasági aktivitás jellemzői
- Egészségügyi állapot
- Szociális problémák, nehézségek (szubjektív helyzetértékelésük, jövőbeni kilátásaik)
- MMSZ szolgáltatásaival kapcsolatos vélemények

A kérdőíveket személyes megkérdezésen alapuló felvétellel kérdeztük, a kérdőív hossza hozzávetőlegesen 30-40 percre adódott.

II. Kvalitatív kutatás – interjúk

A program megvalósítóival, illetve néhány ügyféllel személyes interjúkat is készítettünk a program tapasztalatairól. Az interjúk azon túl, hogy segítenek a helyzet mélyebb megértésében, az adatok megfelelő értelmezéséhez, illetve olyan információk hozzájutásához is hozzásegítenek minket, amiket az adatokból nem tudnánk kinyerni. Az interjúkat minden esetben diktafonnal rögzítettük, az interjúk 60-90 perc hosszúságúak voltak. A három településen összesen 14 interjút készítettünk.

A kvantitatív kutatás eredményei

Demográfia és gazdasági aktivitás

Ahogy a 2018-as adatfelvétel idején, most is jellemző volt, hogy a kutatásban résztvevők zöme nő volt. A kérdőívre válaszoló ügyfelek körében Erken nagyobb, Sajóvárkonyban és Prügyn kisebb arányban találjuk meg a férfiakat. Erken a jelenlegi kutatásban nagyobb arányban vettek részt a fiatalabb korosztályok tagjai is, míg Sajóvárkonyban és Prügyn inkább az idősek vonódtak be a kutatásba. Ennek részben az az oka, hogy az adatok szerint Erken a Szeretetszolgálat ügyfelei körében több a fiatalabb személy. Sajóvárkonyban nincs lényeges eltérés az ügyfelek és nem ügyfelek életkora között. Az adatok tanúsága szerint Prügyn inkább a fiatal felnőttek (30-44) korosztálya vonódott be jobban a kutatásba.

Nem változott jelentősen a megkérdezettek iskolázottság szerinti összetétele - többségében akár a megkérdezett, akár a házastárs vagy élettárs legmagasabb iskolai végzettsége legfeljebb 8 általános. Az ügyfelek-nem ügyfelek összevetésben Erken és Prügyn nincs eltérés, Sajóvárkonyban viszont ha csak kismértékben is, de a szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkezők magasabb arányban vannak a nem ügyfelek körében. Ugyanezt a megállapítást tehetjük, ha a háztartás tagjainak legmagasabb iskolázottságát vizsgáljuk, azaz Erken és Prügyn nem különbözik egymástól az ügyfelek és nem ügyfelek iskolázottsága, Sajóvárkonyban valamelyest inkább az iskolázatlanok váltak nagyobb arányban a Szeretetszolgálat klienseivé.

1. táblázat: Demográfiai jellemzők: nem. Összes megkérdezett, %

		válaszadó		házastárs/élettárs*	
		férfi	nő	férfi	nő
2018	Erk	34	66	63	34
	Sajóvárkony (Ózd)	7	93	94	6
	Prügy	11	89	92	8
2022	Erk	19	81	85	15
	Sajóvárkony (Ózd)	28	72	86	14
	Prügy	13	87	89	11
ügyfél	Erk	31	69	75	25
	Sajóvárkony (Ózd)	22	78	84	16
	Prügy	20	80	88	13
nem ügyfél	Erk	9	92	88	13
	Sajóvárkony (Ózd)	35	65	87	13
	Prügy	6	94	86	14

*ha van

2. táblázat: Demográfiai jellemzők: életkor. Összes megkérdezett, %

		válaszó				házastárs/élettárs (ha van)			
		-29	30-44	45-60	60+	-29	30-44	45-60	60+
		évesek				évesek			
2018	Erk	35	40	23	2	37	43	21	0
	Sajóvárkony (Ózd)	31	35	22	12	32	39	19	10
	Prügy	25	40	26	10	25	35	27	13
2022	Erk	47	43	8	2	27	54	19	0
	Sajóvárkony (Ózd)	1	30	43	26	2	33	51	15
	Prügy	16	51	15	18	8	60	19	13
ügyfél	Erk	65	22	10	4	17	58	25	0
	Sajóvárkony (Ózd)	2	34	38	26	3	41	44	13
	Prügy	6	59	16	20	0	72	16	13
nem ügyfél	Erk	32	61	7	0	30	53	17	0
	Sajóvárkony (Ózd)	0	27	48	25	0	22	61	17
	Prügy	27	42	15	17	19	43	24	14

3. táblázat: Demográfiai jellemzők: iskolázottság. Összes megkérdezett, %

		válaszó				házastárs/élettárs (ha van)			
		legfeljebb 8 osztály	szakmunkás, szakiskola	érettségizett	diplomás	legfeljebb 8 osztály	szakmunkás, szakiskola	érettségizett	diplomás
2018	Erk	56	39	3	2	61	36	4	0
	Sajóvárkony (Ózd)	88	8	3	0	86	13	1	0
	Prügy	76	10	12	1	74	22	4	0
2022	Erk	84	13	3	1	63	33	2	1
	Sajóvárkony (Ózd)	66	29	5	0	71	27	2	0
	Prügy	76	18	5	1	77	21	2	0
ügyfél	Erk	84	12	2	2	58	33	8	0
	Sajóvárkony (Ózd)	84	14	2	0	78	19	3	0
	Prügy	73	22	6	0	75	22	3	0
nem ügyfél	Erk	83	14	3	0	65	33	0	2
	Sajóvárkony (Ózd)	48	44	8	0	61	39	0	0
	Prügy	79	15	4	2	81	19	0	0

4. táblázat: Demográfiai jellemzők: háztartáson belül a legmagasabb iskolai végzettség

		legfeljebb 8 osztály	szakmunkás, szakiskola	érettségizett	diplomás
2018	Erk	43	49	5	3
	Sajóvárkony (Ózd)	74	21	5	0
	Prügy	61	24	14	1
2022	Erk	59	36	4	1
	Sajóvárkony (Ózd)	53	41	6	0
	Prügy	70	22	7	1
ügyfél	Erk	55	39	4	2
	Sajóvárkony (Ózd)	70	28	2	0
	Prügy	67	24	10	0
nem ügyfél	Erk	63	34	3	0
	Sajóvárkony (Ózd)	37	54	10	0
	Prügy	73	21	4	2

Erken valamivel nagyobb, Sajóvárkonyban és Prügyön valamivel kisebb háztartásban élnek a kutatásba bevont megkérdezett a négy évvel ezelőtti adatfelvételhez képest. Sajóvárkonyban nagyobb arányban találjuk meg a mostani felvételben az egyfős háztartásokat és ezzel párhuzamosan kisebb arányban a legalább hatfős háztartásokat. **Az adatok szerint Erken és Prügyön az ügyfelekre valamivel kisebb háztartáslétszám jellemző**, mint a nem ügyfelek körében - Sajóvárkonyban ilyen eltérést nem láthatunk a két csoport között.

A fentiek mellett igaz, hogy mindhárom településen a valamivel kisebb gyereklétszámmal jellemezhető háztartások kerültek a mintába a négy évvel ezelőtti felméréshez képest. Különösen Erken látszik, hogy a korábbiakhoz képest több gyereknélküli háztartást kérdeztünk meg. Mindennek oka részben az, hogy Erken az ügyfelek körében magasabb a gyerektelen háztartások aránya azokhoz a háztartásokhoz képest, akik nem kapcsolódtak szorosan a Máltai Szeretetszolgálat tevékenységéhez. Sajóvárkonyban pont ellenkezőleg, inkább az figyelhető meg, hogy a nagyobb - de nem kiugróan nagy - gyerekes családok váltak ügyfelekké. **Erken tehát a falu népességéhez képest inkább a magasabb, Sajóvárkonyban és Prügyön inkább kisebb arányban jellemző az ügyfelek körében a nukleáris családtípus.**¹

¹ A háztartásszerkezetet vizsgálva négy fő típust különböztettünk meg. A nukleáris családnak a válaszadó, a házastárs/élettárs, illetve a saját gyerek a tagja; a mozaikcsaládban nem saját nevelt gyerek is él; a nagycsaládban

5. táblázat: Háztartáslétszám. Összes megkérdezett, átlag, módusz és %

		átlagos háztartáslétszám	leggyakoribb háztartáslétszám	egyfős háztartások aránya	legalább hatfős háztartások aránya
		átlag	módusz	%	%
2018	Erk	4,17	4	3	11
	Sajóvárkony (Ózd)	4,53	5	6	26
	Prügy	4,02	4	7	20
2022	Erk	4,76	5	3	26
	Sajóvárkony (Ózd)	2,65	1	33	10
	Prügy	3,64	3	13	14
ügyfél	Erk	4,39	5	6	20
	Sajóvárkony (Ózd)	2,80	1	32	12
	Prügy	3,75	4	18	22
nem ügyfél	Erk	5,08	5	0	31
	Sajóvárkony (Ózd)	2,50	1	35	8
	Prügy	3,04	3	9	6

6. táblázat: Gyerekszám. Összes megkérdezett, átlag, módusz és %

		átlagos gyerekszám	leggyakoribb gyerekszám	gyerektelen háztartások aránya	legalább ötgyerekes háztartások aránya
		átlag	módusz	%	%
2018	Erk	2,40	2	0	3
	Sajóvárkony (Ózd)	3,50	3	3	27
	Prügy	2,84	2	2	14
2022	Erk	2,10	3	20	9
	Sajóvárkony (Ózd)	3,16	3	10	27
	Prügy	2,66	2	3	12
ügyfél	Erk	1,06	0	43	0
	Sajóvárkony (Ózd)	3,32	3	4	26
	Prügy	2,50	2	6	10

pedig a háztartás tagja az unoka, a szülő vagy a nagyszülő is (más rokon azonban nem); végezetül a negyedik, egyéb típusba az összes többi összetételű háztartást soroltuk.

		átlagos gyerekszám	leggyakoribb gyerekszám	gyerektelen háztartások aránya	legalább ötgyerekes háztartások aránya
		átlag	módusz	%	%
nem ügyfél	Erk	3,05	3	0	17
	Sajóvárkony (Ózd)	2,98	3	17	28
	Prügy	2,83	1	0	15

7. táblázat: Jellemző háztartás (család-) típusok aránya. Összes megkérdezett, %

		nukleáris család	mozaikcsalád	nagycsalád	egyéb család
2018	Erk	66	18	0	16
	Sajóvárkony (Ózd)	50	7	0	43
	Prügy	57	6	0	37
2022	Erk	48	6	0	46
	Sajóvárkony (Ózd)	22	5	0	74
	Prügy	39	0	0	61
ügyfél	Erk	22	2	0	77
	Sajóvárkony (Ózd)	32	0	0	68
	Prügy	51	0	0	49
nem ügyfél	Erk	71	1	0	20
	Sajóvárkony (Ózd)	12	9	0	79
	Prügy	27	10	0	74

Kiseb változások figyelhetők meg 2018-hoz képest a mintába kerültek gazdasági aktivitása tekintetében. Egyrészt nem változott érdemben a 8 órás bejelentett munkaviszonnyal rendelkezők aránya egyik településen sem - legalábbis ami a válaszadókat illeti (mint korábban láttuk, a válaszadók zöme nő). A házas- és élettárs esetében Erken és Sajóvárkonyban nem látható érdemi változás, de Prügyön mintha javult volna a helyzet ebben a tekintetben. A részmunkaidős bejelentett állások aránya továbbra is alacsony és az alkalmi munkavállalás mértéke is vagy továbbra is alacsony, vagy kisebb lett mint négy éve. Prügyöt leszámítva viszont a megkérdezettek körében nőtt a közfoglalkoztatásban résztvevők aránya, ez egyébként ellentétes

az országos tendenciákkal. **Erken és Prügyön az elsődleges munkaerőpiac jelenti a háztartások nagyobb részének fő megélhetési forrását; a közfoglalkoztatás Prügyön a nőknek, Sajóvárkonyban a férfiaknak és a nőknek egyaránt domináns foglalkoztatási forma.** Sajóvárkony és Prügy esetében a Szeretetszolgálat kliensei körében kisebb a maguknak munkaerőpiacról jövedelmet biztosítók aránya és nagyobb a közfoglalkoztatás keretében dolgozóké.

Négy évvel ezelőtt a háztartások 40-50 százalékában lehetett találni olyan háztartástagot, akinek volt rész- vagy teljes munkaidős bejelentett munkavállalói státusza. Ez az arány Sajóvárkonyban inkább csökkeni látszik az elmúlt négy évben, míg a másik két településen valószínűleg nem változott nagyot a helyzet. Az alkalmi munkák lehetősége, illetve a közfoglalkoztatás legnagyobb arányban Sajóvárkonyban járul hozzá a háztartások bevételeihez. **Össességében Sajóvárkonyban és Prügyön jellemző, hogy a klienseknek valamivel kedvezőtlenebb a munkaerőpiaci helyzete.**

Erken az inaktívak kb. ugyanolyan mértékben, Sajóvárkonyban többen, Prügyön pedig kevesebben tervezik a munkaerőpiacra történő kilépést. Erken az ügyfelek kevésbé, Prügyön inkább ambíciózusabbak ebben a tekintetben. A kilépés legnagyobb akadályának Erken a gyerekefelügyelet megoldatlanságát, Sajóvárkonyban a nem megfelelő munkahely-kínálatot, a rossz közlekedést és a szakképzettség hiányát emelték ki azok, akik egyébként tervezik az elhelyezkedést. Prügyön az említett tényezők mindegyike fontos akadályozó szempontnak tűnik. A kérdést hasonlóan látja az ügyfél-nem ügyfél szegmens is mindhárom településen. Azok akik nem is tervezik a munkaerőpiacra való kilépést, Sajóvárkonyban és Prügyön a rossz közlekedésre hivatkoznak; Erken pedig a gyerekefelügyelet hiányára és a hiányzó szakképzettségre hivatkoznak.

8. táblázat: Demográfiai jellemzők: gazdasági aktivitás. Összes megkérdezett, %

		válaszadó							
		8 órás bejelentett állás	rész munkaidős bejelentett állás	alkalmi munka	közmunka, közfoglalkoztatás	GYES, GYED, htb.	munkanélküli, eszév. inaktív	nyugdíjas	egyéb
2018	Erk	27	2	5	8	41	9	2	6
	Sajóvárkony (Ózd)	11	1	2	11	35	22	10	8
	Prügy	12	1	2	58	14	6	6	2
2022	Erk	20	2	4	20	41	4	0	10
	Sajóvárkony (Ózd)	16	0	15	38	12	1	19	0
	Prügy	7	2	4	53	17	1	15	0
ügyfél	Erk	31	0	8	27	19	4	0	12
	Sajóvárkony (Ózd)	8	0	14	44	16	0	18	0
	Prügy	10	4	8	55	6	0	18	0
nem ügyfél	Erk	16	3	2	17	50	3	0	9
	Sajóvárkony (Ózd)	23	0	15	33	8	2	19	0
	Prügy	4	0	0	51	30	2	13	0
		házastárs/élettárs*							
		8 órás bejelentett állás	rész munkaidős bejelentett állás	alkalmi munka	közmunka, közfoglalkoztatás	GYES, GYED, htb.	munkanélküli, eszév. inaktív	nyugdíjas	egyéb
2018	Erk	30	1	24	6	28	6	1	5
	Sajóvárkony (Ózd)	30	3	28	12	1	13	7	6
	Prügy	32	3	5	21	4	16	13	7
2022	Erk	40	5	11	12	9	4	0	19
	Sajóvárkony (Ózd)	20	0	7	58	0	2	13	0
	Prügy	52	2	4	27	2	2	12	0
ügyfél	Erk	42	0	8	17	17	0	0	17
	Sajóvárkony (Ózd)	25	0	6	56	0	3	9	0
	Prügy	45	3	3	36	0	3	10	0
nem ügyfél	Erk	40	7	11	11	7	4	0	20
	Sajóvárkony (Ózd)	13	0	9	61	0	0	17	0
	Prügy	62	0	5	14	5	0	14	0

*ha van

9. táblázat: Demográfiai jellemzők: munkavégzés a háztartásokban. Összes megkérdezett, %

		válaszadó vagy házastársa/élettársa körében			a háztartás összes tagját tekintve		
		van 8 órás, vagy részmunkaidős bejelentett állás	bejelentett munka és/vagy alkalmi munka	bejelentett, alkalmi munka és/vagy közmunka	van 8 órás, vagy részmunkaidős bejelentett állás	bejelentett munka és/vagy alkalmi munka	bejelentett, alkalmi munka és/vagy közmunka
2018	Erk	48	74	84	49	76	86
	Sajóvárkony (Ózd)	29	50	62	39	61	71
	Prügy	34	38	85	41	47	88
2022	Erk	32	40	60	51	58	80
	Sajóvárkony (Ózd)	21	39	80	24	45	80
	Prügy	33	38	74	50	56	86
ügyfél	Erk	18	24	39	59	63	82
	Sajóvárkony (Ózd)	16	34	82	18	36	82
	Prügy	35	43	80	37	45	82
nem ügyfél	Erk	44	54	78	44	54	78
	Sajóvárkony (Ózd)	25	44	79	29	54	79
	Prügy	31	33	67	63	67	90

10. táblázat: Demográfiai jellemzők: inaktívak elsődleges munkaerőpiacra lépési szándéka (összes inaktív háztartástagot figyelembe véve). Összes megkérdezett, %

		tervezi	nem tervezi
2018	Erk	28	72
	Sajóvárkony (Ózd)	46	54
	Prügy	72	28
2022	Erk	29	71
	Sajóvárkony (Ózd)	85	15
	Prügy	16	84
ügyfél	Erk	20	80
	Sajóvárkony (Ózd)	91	9
	Prügy	65	35
nem ügyfél	Erk	41	59
	Sajóvárkony (Ózd)	78	22
	Prügy	2	98

11. táblázat: Demográfiai jellemzők: inaktívak elsődleges munkaerőpiacra lépés akadályai. Azok körében, akik (egyébként) tervezik a belépést (összes inaktív háztartástagot figyelembe véve), %

		rossz a közlekedés	gyerekfelügyelet megoldatlansága	szakképzettség hiánya	gondozásra szoruló	csak rossz fizető munka van	egészségi állapot	egyéb
2018	Erk	22	4	48	4	4	4	13
	Sajóvárkony (Ózd)	0	21	46	3	4	9	17
	Prügy	35	9	40	2	3	11	1
2022	Erk	15	56	21	0	3	6	0
	Sajóvárkony (Ózd)	29	8	27	1	34	2	0
	Prügy	21	36	21	0	15	8	0
ügyfél	Erk	13	60	27	0	0	0	0
	Sajóvárkony (Ózd)	30	8	26	0	33	2	0
	Prügy	21	36	21	0	15	8	0
nem ügyfél	Erk	16	53	16	0	5	11	0
	Sajóvárkony (Ózd)	28	7	28	2	35	2	0
	Prügy	-	-	-	-	-	-	0

12. táblázat: Demográfiai jellemzők: inaktívak elsődleges munkaerőpiacra lépési szándékának okai. Azok körében, akik nem tervezik a belépést (összes inaktív háztartástagot figyelembe véve), %

		rossz a közlekedés	gyerekfelügyelet megoldatlansága	szakképzettség hiánya	gondozásra szoruló hozzátartozó	csak rossz fizető munka van	egészségi állapot	kijönnék így is a pénzből	sok a ház körüli teendő	egyéb
2018	Erk	2	40	12	4	3	19	12	3	6
	Sajóvárkony (Ózd)	5	32	7	3	0	16	7	2	29
	Prügy	52	11	9	0	5	7	16	0	0
2022	Erk	6	26	18	0	3	8	32	5	3
	Sajóvárkony (Ózd)	47	11	11	5	0	5	11	5	5
	Prügy	65	15	4	1	0	5	5	5	0
ügyfél	Erk	7	23	19	0	0	9	33	5	5

		rossz a közlekedés	gyerekefelügyelet megoldatlansága	szakképzettség hiánya	gondozásra szoruló hozzátartozó	csak rosszul fizető munka van	egészségi állapot	kijönnék így is a pénzből	sok a ház körüli teendő	egyéb
	Sajóvárkony (Ózd)	33	0	0	0	0	0	33	17	17
	Prügy	0	14	21	7	0	0	29	29	0
nem ügyfél	Erk	4	30	17	0	9	4	30	4	0
	Sajóvárkony (Ózd)	54	15	15	8	0	8	0	0	0
	Prügy	79	15	0	0	0	7	0	0	0

Egyéb szocio-demográfiai jellemzők

A hatásméréssel kapcsolatos kérdőívben csupán néhány, kiegészítő jellegű szocio-demográfiai kérdést tettünk fel. Nem mértük a tartós fogyasztási cikkekkel való ellátottságot, nyaralási gyakoriságot, valamint az internethasználat gyakoriságait sem. (Négy évvel ezelőtt egyébként a televízió, a mosógép, az okostelefon volt a legelterjedtebb vagyonelem. Erken az érintett háztartások harmadában, Sajóvárkonyban negyedében, Prügyn pedig hattizedében volt számítógép; 10-20 százalékukban pedig autó. Az érintettek nagyrésze nyaralni még nem volt. Az internetet legalább heti egy alkalommal a kutatásban résztvevők fele használta.)

Erken a jelenlegi minta lényegében megegyezik a négy évvel korábbival az egyházi, vallási szertartásokra járók aránya tekintetében. Sajóvárkonyban és Prügyn viszont megnőtt a vallási összejöveleken valamilyen gyakorisággal résztvevők aránya - igaz, mindkét esetben a laza, ritkább kapcsolatok megerősödéséről lehet szó. Az ügyfelek és nem ügyfelek nem mutatnak jelentős eltéréseket e tekintetben. Erken és Sajóvárkonyban a négy évvel korábbi méréshez képest jóval nagyobb arányban vallották magukat katolikus hitűnek, de itt minden valószínűség szerint nem a közösségek valódi bővülése, hanem módszertani okok állnak a háttérben. A Szeretetszolgálat ügyfelei körében kevés a kérdésben mérhető specifikum, talán csak annyi említhető, hogy Prügyn a magukat a református egyházba tartozónak vallók nagyobb arányban találhatók meg.

13. táblázat: Milyen gyakran jár Ön egyházi, vallási közösségi szertartásokra (mise, istentisztelet), leszámítva a családi eseményeket (esküvő, temetés, keresztelő)? Összes megkérdezett, %

		hetente többször	minden héten egyszer	havonta kétszer	havonta egyszer	évente néhányszor	évente egyszer	ritkábban mint évente	soha	NT/NV
2018	Erk	0	6	4	0	26	14	10	19	21
	Sajóvárkony (Ózd)	6	10	4	6	5	8	3	58	0
	Prügy	1	8	8	5	27	8	11	31	1
2022	Erk	1	0	1	1	23	22	32	13	8
	Sajóvárkony (Ózd)	7	2	7	7	8	38	18	12	2
	Prügy	1	2	3	21	58	2	8	5	0
ügyfél	Erk	0	0	2	2	41	8	29	10	8
	Sajóvárkony (Ózd)	0	2	4	12	8	50	16	8	0
	Prügy	0	0	0	20	59	0	12	10	0
nem ügyfél	Erk	2	0	0	0	7	34	34	15	9
	Sajóvárkony (Ózd)	14	2	10	2	8	27	19	15	4
	Prügy	2	4	6	22	57	4	4	0	0

14. táblázat: Milyen közösségbe szokott járni? Összes megkérdezett, %

		katolikus	református	evangélikus	görögkatolikus	valamilyen (kis)egyház, vallási	NT/NV
2018	Erk	40	0	0	0	5	55
	Sajóvárkony (Ózd)	26	4	2	0	13	55
	Prügy	43	21	1	0	13	22
2022	Erk	84	0	0	0	3	14
	Sajóvárkony (Ózd)	70	17	5	1	3	5
	Prügy	52	33	0	7	5	3
ügyfél	Erk	88	0	0	0	4	8
	Sajóvárkony (Ózd)	72	22	2	2	0	2
	Prügy	39	45	0	4	6	6
nem ügyfél	Erk	80	0	0	0	2	19
	Sajóvárkony (Ózd)	67	12	8	0	6	8
	Prügy	65	20	0	10	4	0

A jelenlegi adatfelvétel településeken belül is hasonló utcákat, környéket érintett - eltérés csak Sajóvárkony esetében látható, de itt a településrész nagysága indokolja is az eltéréseket. Az ügyfelek és nem ügyfelek csoportja között Prügy esetében azonosíthatóak különbségek, Sajóvárkony és Erk esetében nem. Erken mind az ügyfél, mind a nem ügyfél szegmensben a megkérdezettek zöme teljesen szegregált környezetben él. Sajóvárkonyban mindkét csoportban azok a háztartások vannak legnagyobb arányban, melyek többségében cigányok által lakott településrészen élnek. Prügy településen az ügyfelek között kisebb, a nem ügyfelek körében valamelyest nagyobb a teljes szegregációban élők aránya. Ugyanakkor a megkérdezett származását² tekintve nincs lényeges különbség a két adatfelvétel között, sőt, lényegében ügyfél-nem ügyfél megközelítésben is csak Sajóvárkony esetében látható némi, nem jelentős eltérés: **összességében a kutatásba bevont ügyfél és nem ügyfél megkérdezettek zöme roma származású.**

² Fontos megjegyezni, hogy a roma származás megítélése a kérdezőbiztosok véleményén, nem pedig a kérdezettek önbevallásán alapszik.

15. táblázat: A kérdezőbiztos szerint a közvetlen környéken... Összes megkérdezett, %

		mindenki (vagy majdnem mindenki) cigány/roma	többségében cigányok/romák élnék	főleg nem cigányok/romák élnék	nem élnek cigányok/romák	NT/NV
2018	Erk	77	18	4	0	1
	Sajóvárkony (Ózd)	45	50	1	0	4
	Prügy	54	18	23	2	3
2022	Erk	69	29	1	0	1
	Sajóvárkony (Ózd)	10	83	5	0	2
	Prügy	58	27	15	0	0
ügyfél	Erk	73	24	2	0	2
	Sajóvárkony (Ózd)	14	86	0	0	0
	Prügy	41	49	10	0	0
nem ügyfél	Erk	66	34	0	0	0
	Sajóvárkony (Ózd)	6	81	10	0	4
	Prügy	76	4	20	0	0

16. táblázat: A kérdezőbiztos szerint a válaszadó... Összes megkérdezett, %

		roma	nem roma	NT/NV
2018	Erk	89	10	1
	Sajóvárkony (Ózd)	84	11	5
	Prügy	83	12	5
2022	Erk	91	5	5
	Sajóvárkony (Ózd)	69	28	3
	Prügy	86	14	0
ügyfél	Erk	98	0	2
	Sajóvárkony (Ózd)	74	22	4
	Prügy	82	18	0
nem ügyfél	Erk	85	9	7
	Sajóvárkony (Ózd)	64	35	2
	Prügy	90	10	0

Munkavállalás, pénzkereset körülményei

A korábbiakban már szó volt a felkeresett háztartások tagjainak gazdasági aktivitásáról, ugyanakkor a (lehetséges) munkavállalás körülményeiről, pénzkereseti lehetőségekről való tudásunkat további kérdésekkel is finomítottuk.

Erken három alkalmi pénzkereseti forma látszik jellemzőnek: a háztartások 56 százalékában fordul elő, hogy alkalmanként építkezéseken dolgozik valamely háztartástag, illetve 43 százalékukban gyógynövényeket, gombákat, bodzát gyűjtenek, esetleg fémgyűjtéssel vagy lomtalanításban gyűjtött holmikkal kereskednek. Viszonylag sokakat (16%) érint a nevelőszülői munkáért kapott illetmény. Sajóvárkonyban a mezőgazdasági szezonmunka (36%), valamint az alkalmi építőipari munkavállalás (27%) jelenthet pénzbevételt. Prügyön a háztartások kisebb arányát érintik a kiegészítő kereseti lehetőségek, és azok, akiket érint, leginkább az építőipari vagy mezőgazdasági munkákba tudnak bekapcsolódni.

**17. táblázat: Szokott-e pénzt keresni valaki a családból a következő tevékenységekkel?
Összes megkérdezett, %**

	2018			2022			ügyfél			nem ügyfél		
	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy
mezőgazdasági szezonmunkával (pl. gyümölcszedés, címerezés)	23	36	11	18	84	31	24	94	47	14	75	14
alkalmi építőipari munkával	56	27	21	28	69	18	29	74	22	27	63	14
gyógynövény és/vagy gombagyűjtéssel, bodzázással, fémgyűjtéssel, lomtalanításon gyűjtött dolgok értékesítésével	43	8	2	0	17	5	0	0	4	0	33	6
ápolással, idősgondozással, gyermekfelügyelettel, különórák tartásával	1	1	1	1	0	0	2	0	0	0	0	0
háztartási, ház körüli munkával (más(ok) háztartásában)	14	6	4	10	1	6	16	0	6	5	2	6
lakás, szoba kiadásával, falusi turizmussal	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2
nevelőszülőként	16	1	0	8	0	0	16	0	0	2	0	0
zöldség-, gyümölcsstermeléssel piacra, állatok leadásával	1	1	0	3	0	3	0	0	6	5	0	0
egyéb módon	0	0	0	0	0	8	0	0	16	0	0	0

Erken a "kiegészítő" pénzkereseti lehetőségek lényegében két tényezőre szűkülnek: mezőgazdasági szezonmunkára és alkalmi építőipari tevékenységre. Ez utóbbi, illetve a gyögynövény/gomba/bodza/fém/lomgyűjtés és értékesítés 2018-hoz képest visszaszorulóban van. Sajóvárkonyban a mezőgazdasági szezonmunka és az építőipari segédmunka viszont több háztartás számára nyújt kereseti lehetőséget. Prügyön érdemi változás nincs a kiegészítő

munkák szerkezetében és volumenében. Az ügyfelek-nem ügyfelek válaszai egyik településen sem különböznek egymástól jelentős mértékben.

2018-hoz képest Erken az adatok tanúsága szerint visszaesett a nem bejelentett alkalmi munkával érintett háztartások aránya. Sajóvárkonyban és Prügyön ez nem látszik, sőt, előbbi településen a mostani adatfelvétel résztvevői körében magasabb a munkaerőpiacról hat hónapnál hosszabb időre kiesők hányada. Prügyön viszont annyiban változtak kedvezőbb irányba a munkaerőpiaci folyamatok, hogy megnőtt a képzéseken, oktatásokon résztvevők, illetve munkával kapcsolatos tanácsadásban, konzultációkon résztvevő háztartások aránya. Bár a kérdés kissé aprólékos a minták elemszámához képest, nagyvonalakban annyi állapítható meg, hogy **mindhárom településre jellemző, hogy a Szeretetszolgálat ügyfeleinek háztartása kedvezőtlenebb, a nem ügyfél háztartások pedig valamivel kedvezőbb helyzetben vannak a munkavállalás körülményeinek szempontjából és ez leginkább a közfoglalkoztatásban való magasabb részvételnek köszönhető.**

18. táblázat: Az elmúlt három évben előfordult-e, hogy Ön és/vagy házaspár/élettársa... Összes megkérdezett, %

	2018									2022								
	Erk			Sajóvárkony (Ózd)			Prügy			Erk			Sajóvárkony (Ózd)			Prügy		
	válaszó	házaspár/élettárs	érintett háztartások	válaszó	házaspár/élettárs	érintett háztartások	válaszó	házaspár/élettárs	érintett háztartások	válaszó	házaspár/élettárs	érintett háztartások	válaszó	házaspár/élettárs	érintett háztartások	válaszó	házaspár/élettárs	érintett háztartások
közfoglalkoztatott volt?	21	35	51	37	41	58	59	32	71	31	17	42	58	42	64	53	24	56
hat hónapnál hosszabb időszak, amikor nem volt közfoglalkoztatott és nem volt bejelentett munkája sem	24	27	37	20	19	31	27	15	34	20	19	29	57	40	60	25	15	28
külföldön dolgozott?	0	1	1	1	10	10	2	8	10	1	2	3	3	5	8	0	15	15
az ország más pontján/távolabb dolgozott?	6	24	29	9	30	33	4	20	21	10	25	33	17	33	43	2	23	25
támogatott foglalkozásban dolgozott? (nem közmunka)	7	0	7	5	4	8	4	3	7	2	2	3	7	6	9	4	1	5
valamilyen nem bejelentett alkalmi munkát végzett?	22	42	59	12	22	29	5	7	12	15	18	27	26	25	34	14	9	16
állás után érdeklődött a munkaügyi központnál?	15	22	29	48	44	61	30	12	35	15	14	24	39	31	40	8	2	8
a munkaügyi központ értesítette/kiközvetítette valamilyen munkahelyre (nem közmunka)?	6	10	10	14	20	28	16	5	17	5	4	7	12	7	12	2	0	2
munkafelvétel miatt tesztet írt, vizsgát tett, vagy meghallgatáson volt?	9	19	21	31	27	43	8	7	14	3	4	5	19	12	22	6	0	6
közvetlenül keresett meg munkáltatókat munkavégzési lehetőség után érdeklődve?	11	22	25	29	21	34	8	7	14	15	20	25	44	31	47	17	3	19
rokonoknál, ismerősöknél érdeklődött munka iránt?	18	43	52	32	35	42	24	12	30	18	21	30	65	44	68	23	11	26
munkával kapcsolatos hirdetéseket olvasott/hívott fel?	11	27	30	47	43	59	26	17	32	14	11	18	68	45	71	21	4	22
valamilyen képzésen, oktatáson vett részt?	8	5	11	20	11	27	11	6	15	4	2	5	9	5	11	40	18	40
részt vett valamilyen munkával kapcsolatos tanácsadáson, konzultáción?	3	1	3	14	7	16	8	6	11	3	2	4	3	2	4	42	19	42

19. táblázat: Az elmúlt három évben előfordult-e, hogy Ön és/vagy házaspár/élettársa... Összes megkérdezett, %

	ügyfél									nem ügyfél								
	Erk			Sajóvárkony (Ózd)			Prügy			Erk			Sajóvárkony (Ózd)			Prügy		
	válaszadó	házaspár/élettárs	érintett háztartások	válaszadó	házaspár/élettárs	érintett háztartások	válaszadó	házaspár/élettárs	érintett háztartások	válaszadó	házaspár/élettárs	érintett háztartások	válaszadó	házaspár/élettárs	érintett háztartások	válaszadó	házaspár/élettárs	érintett háztartások
közfoglalkoztatott volt?	25	10	31	68	52	72	29	8	29	36	24	51	48	33	56	78	41	84
hat hónapnál hosszabb időszak, amikor nem volt közfoglalkoztatott és nem volt bejelentett munkája sem	14	12	78	68	48	30	2	2	96	25	25	64	46	33	50	49	29	47
külföldön dolgozott?	2	2	22	4	4	70	0	10	4	0	2	36	2	6	50	0	20	53
az ország más pontján/távolabb dolgozott?	12	14	96	20	40	92	2	12	90	8	34	98	13	27	92	2	35	80
támogatott foglalkozásban dolgozott? (nem közmunka)	2	0	4	10	10	8	8	0	10	2	3	2	4	2	8	0	2	20
valamilyen nem bejelentett alkalmi munkát végzett?	22	20	75	32	34	50	24	16	86	8	17	61	21	17	63	4	2	63
állás után érdeklődött a munkaügyi központnál?	20	8	25	60	46	50	6	0	14	10	19	39	19	17	37	10	4	37
a munkaügyi központ értesítette/kiközvetítette valamilyen munkahelyre (nem közmunka)?	4	4	98	18	10	88	2	0	92	5	3	97	6	4	94	2	0	98
munkafelvétel miatt tesztet írt, vizsgát tett, vagy meghallgatáson volt?	2	4	2	28	20	12	4	0	8	3	3	3	10	4	6	8	0	2
közvetlenül keresett meg munkáltatókat munkavégzési lehetőség után érdeklődve?	20	18	67	60	40	58	27	6	73	10	22	78	29	23	73	6	0	96
rokonoknál, ismerősöknél érdeklődött munka iránt?	24	20	33	84	56	42	37	20	27	14	22	22	46	33	27	8	2	4
munkával kapcsolatos hirdetéseket olvasott/hívott fel?	20	16	76	84	56	40	31	4	94	8	7	76	52	35	79	10	4	90
valamilyen képzésen, oktatáson vett részt?	4	2	24	8	6	60	6	0	6	3	2	24	10	4	21	76	37	10
részt vett valamilyen munkával kapcsolatos tanácsadáson, konzultáción?	0	2	92	2	4	82	10	0	98	5	2	93	4	0	94	76	39	98

Pénzügyi gazdálkodás

A pénzügyi gazdálkodásra vonatkozó adatok nemcsak a mintavétel eltérő módja, hanem a téma érzékenysége miatt is nagyobb hektikusságot, illetve kisebb megbízhatóságot mutatnak. Nem meglepő azonban, hogy az elmúlt négy év során mind a bevételek, mind pedig a kiadások egy háztartástagra számolt volumene nőtt. A bevételek Erken és Sajóvárkonyban mindegy 15-20 ezer forinttal, Prügön ennél nagyobb mértékben nőttek meg. A kiadások legkevésbé Prügön, leginkább Sajóvárkonyban ugrottak meg - összességében azonban **mindhárom településen közel egyenlőséget mutat az egy háztartástagra jutó bevételek és kiadások egyenlege**. A Szeretetszolgálat ügyfelei és nem ügyfelei között lényegében nincs különbség Erken a bevételek és kiadások volumenét tekintve, de Sajóvárkonyban és Prügön jellemzően a kedvezőtlenebb pénzügyi helyzetben lévők váltak a segélyszervezet klienseivé.

20. táblázat: Egy háztartástagra jutó havi bevételek és kiadások, illetve ezek egyenlegeinek átlagai. Érdemben válaszolók, ezer Ft

		bevételek	kiadások	egyenleg
2018	Erk	52	51	+1
	Sajóvárkony (Ózd)	41	33	+8
	Prüg	40	41	+1
2022	Erk	71	70	0
	Sajóvárkony (Ózd)	75	68	+8
	Prüg	81	49	+33
ügyfél	Erk	76	73	+2
	Sajóvárkony (Ózd)	62	74	+1
	Prüg	66	61	+7
nem ügyfél	Erk	66	68	-2
	Sajóvárkony (Ózd)	88	74	+14
	Prüg	96	37	+58

Mindhárom településre jellemző, hogy a mintába jóval több olyan háztartás került 2022-ben, akiknek valamilyen hitelük, tartozásuk van. Jellemző módon ezek nagyobb része valamilyen áruhitel, kisebb része pedig valamilyen egyéb banki hitel. Az eladósodás általában a nem ügyfelek körében magasabb mértékű, de Sajóvárkonyban - az adatok szerint az egyéb banki hitellel való érintettség miatt - ez fordítva alakul, azaz az ügyfelek körében nagyobb arányban találunk hitelt felvett háztartást.

21. táblázat: Van-e Önöknek olyan hitelük, tartozásuk, amit rendszeres havi részletekkel kell törleszteni? Összes megkérdezett, %

		áruhitel	lakáshitel	gépkocsi- vásárlási hitel	egyéb banki hitel	bármelyik
2018	Erk	3	0	1	1	4
	Sajóvárkony (Ózd)	11	2	1	11	23
	Prügy	7	3	5	13	21
2022	Erk	36	8	10	41	53
	Sajóvárkony (Ózd)	18	5	7	52	58
	Prügy	59	3	7	34	69
ügyfél	Erk	22	8	4	20	33
	Sajóvárkony (Ózd)	22	6	0	66	70
	Prügy	43	4	10	24	51
nem ügyfél	Erk	48	7	16	58	70
	Sajóvárkony (Ózd)	14	4	14	39	46
	Prügy	76	2	4	45	88

A jelenlegi adatfelvételben az erki családoknak leginkább a családtagtól, baráttól, ismerőstől kért kölcsönök visszafizetése jelent gondot - erre utal, hogy minden negyedik megkérdezett jelezte a hátralékát. Sajóvárkonyban ez szintén problémás, de ennél nagyobb nehézséget jelent a rezsidíjak fedezése: a hátralékok majdnem minden második helyit érintenek. Korábban már említésre került, hogy sokaknak van kishitel tartozása - ezzel párhuzamosan pedig a hátralékos fizetés is sokakat érint. Prügyön egyik hátraléktípusban sincs kiemelkedő adat, azaz bár a többi településhez hasonló mértékben vannak hiteltartozások vagy fizetendő költségek, ezeket rendszerint hátralékképződés nélkül tudják rendezni. Míg Erken és Prügyön nincs lényeges eltérés a Szeretetszolgálat ügyfelei és nem ügyfelei között a hátralékok kérdésében, addig Sajóvárkonyban az ügyfelek körében gyakoribb a hátralékokat felhalmozók aránya.

22. táblázat: Sokan vannak ma Magyarországon, akiknek valamilyen tartozásuk, kifizetési hátralékuk van. A következők közül van-e Önöknek valamilyen kifizetési hátralékuk vagy adósságuk (2022)? Összes megkérdezett, %

	Erk			Sajóvárkony (Ózd)			Prügy		
	van ilyen költségük	ebből hátralékosok	hátralékosok	van ilyen költségük	ebből hátralékosok	hátralékosok összesen*	van ilyen költségük	ebből hátralékosok	hátralékosok
Lakbér, albérleti díj, közös költség elmaradás	2	50	1	10	10	1	49	2	1
Lakáshitel törlesztő részlet elmaradásuk	26	4	1	18	28	5	45	5	2
Áruhitel törlesztő részlet elmaradásuk	40	12	5	27	52	14	61	5	3
Egyéb hitel törlesztő részlet elmaradásuk	50	26	13	54	74	39	68	18	13
Gázzsámla elmaradásuk	73	9	7	17	12	2	65	2	1
Áram (villany) számla elmaradásuk	95	13	12	94	62	59	97	11	11
Víz-, csatornaszámla elmaradásuk	94	13	12	93	50	46	100	15	15
Egyéb rezsiköltség-elmaradásuk	93	17	16	93	49	46	64	16	11
Adóhátralék, NAV tartozás	91	3	3	27	5	1	46	0	0
Bolti tartozásuk	47	13	6	60	18	11	61	14	8
Tartozás családnak / barátoknak / ismerősnek	66	37	25	75	42	31	66	24	16
Egyéb tartozás	44	15	7	63	20	12	47	0	0

*érdemben válaszolókon belül

23. táblázat: Sokan vannak ma Magyarországon, akiknek valamilyen tartozásuk, kifizetési hátralékuk van. A következők közül van-e Önöknek valamilyen kifizetési hátralékuk vagy adósságuk (2022)? Összes megkérdezett, %

	ügyfél									nem ügyfél								
	Erk			Sajóvárkony (Ózd)			Prügy			Erk			Sajóvárkony (Ózd)			Prügy		
	van ilyen költségük	ebből hátralékosok	hátralékosok összesen*	van ilyen költségük	ebből hátralékosok	hátralékosok összesen*	van ilyen költségük	ebből hátralékosok	hátralékosok összesen*	van ilyen költségük	ebből hátralékosok	hátralékosok összesen*	van ilyen költségük	ebből hátralékosok	hátralékosok összesen*	van ilyen költségük	ebből hátralékosok	hátralékosok összesen*
Lakbér, albérleti díj, közös költség elmaradás	0	0	0	10	0	0	15	14	2	4	50	2	10	20	2	82	0	0
Lakáshitel törlesztő részlet elmaradásuk	17	0	0	14	29	4	9	50	4	33	5	2	22	27	6	80	0	0
Áruhitel törlesztő részlet elmaradásuk	23	18	4	32	69	22	28	23	6	54	10	5	22	27	6	94	0	0
Egyéb hitel törlesztő részlet elmaradásuk	27	23	6	66	85	56	39	28	11	70	28	19	41	55	22	96	15	14
Gázzsámla elmaradásuk	65	10	6	6	0	0	48	5	2	79	9	7	29	14	4	82	0	0
Áram (villany) számla elmaradásuk	96	11	10	100	70	70	98	4	4	95	14	14	88	53	47	96	17	16
Víz-, csatornaszámla elmaradásuk	98	13	13	90	62	56	100	11	11	92	13	12	96	38	37	100	18	18
Egyéb rezsiköltség-elmaradásuk	96	17	17	92	60	55	39	17	7	91	17	16	94	39	37	88	16	14
Adóhátralék, NAV tartozás	94	0	0	17	17	3	0	0	0	89	5	4	34	0	0	91	0	0
Bolti tartozásuk	57	11	6	55	33	18	37	47	17	38	14	5	65	10	6	84	0	0
Tartozás családnak / barátoknak / ismerősnek	75	25	19	74	65	49	35	69	24	57	52	30	75	25	19	96	9	8
Egyéb tartozás	49	5	2	46	36	17	9	0	0	40	29	12	73	13	10	84	0	0

*érdemben válaszolókon belül

2018-hoz képest mindhárom település lakóira jellemző, hogy nagyobb arányban kértek pénzügyi segítséget (vagy számoltak be erről) banktól vagy pénzintézetektől, illetve a kérdőívben nem részletezett egyéb helytől (pl. segélyszervezet). A jelenlegi adatfelvételben új kategóriaként szerepeltettük az élelmiszerboltot, az önkormányzatot/polgármestert és a zálogházat. Ezek közül a sajóvárkonyiak inkább az élelmiszerbolt, az erkiek és prügiek inkább az önkormányzatot említették nagyobb arányban. Összességében látszik, hogy a magánszemélytől, kamatra kért kölcsön a többi kategória függvényében kevésbé jelentős, de feltételezésünk szerint a látencia ebben az esetben magas. Sajóvárkonyban a Szeretetszolgálat ügyfelei inkább kedvezőtlenebb helyzetben vannak ezen a téren is, a másik két településen vagy nincs, vagy nagyon hektikus különbségek vannak az ügyfél-nem ügyfél szegmensek között.

Egyedül Prügön nőtt azok aránya, akiknek nem kellett kölcsönkérniük hó végén, Erken és Sajóvárkonyban lényegében azonosak a jelenlegi és négy évvel korábbi arányok. Sajóvárkonyban ugyanakkor kedvező fejlemény, hogy valamelyest csökkent a kölcsönkérések száma, jelenleg "csak" minden harmadik hónapban kellett segítséget kérniük. A kölcsönösszeg nőtt a korábbi adatfelvétel adataihoz képest, jelenleg 10-20 ezer forintos gyorssegítségek kellenek. Sajóvárkonyban jellemző módon a "máltais" ügyfelek körében nagyobb az a veszély, hogy kifogynak a hó végén a jövedelmekből.

24. táblázat: Előfordult-e az elmúlt három évben, hogy kölcsönt, segítséget kértek a következőktől? Összes megkérdezett, %

		banktól, pénzintézetektől	családtól, rokonságtól	élelmiszerbolt	önkormányzati polgármester	zálogház	magánszemélytől , kamat nélkül	magánszemélytől , kamatra	mástól
2018	Erk	2	55	*	*	*	29	23	2
	Sajóvárkony (Ózd)	7	58	*	*	*	5	3	0
	Prügy	11	42	*	*	*	3	2	2
2022	Erk	48	55	11	32	5	13	16	48
	Sajóvárkony (Ózd)	59	64	27	12	10	9	10	59
	Prügy	16	30	9	38	3	5	0	16
ügyfél	Erk	33	45	12	29	4	14	12	33
	Sajóvárkony (Ózd)	70	82	34	18	12	10	16	70
	Prügy	27	27	18	31	0	0	0	27
nem ügyfél	Erk	61	64	10	34	7	12	20	61
	Sajóvárkony (Ózd)	48	46	21	6	8	8	4	48
	Prügy	4	33	0	45	6	10	0	4

*csak 2022-ben került mérésre

25. táblázat: Kölcsönfelvétel paramétereit. Érdemben válaszolók, %, átlag és ezer (E) Ft

		nem kellett kölcsön kérniük (%)	hány hónapban kellett kölcsönkérni (átlag)	átlagos kölcsönösszeg (E Ft)
2018	Erk	27	5.2	27
	Sajóvárkony (Ózd)	24	6.2	23
	Prügy	21	7.3	26
2022	Erk	36	5,2	47
	Sajóvárkony (Ózd)	24	3,8	36
	Prügy	57	7,7	36
ügyfél	Erk	39	4,6	34
	Sajóvárkony (Ózd)	6	4,2	35
	Prügy	63	6,2	34
nem ügyfél	Erk	34	5,6	56
	Sajóvárkony (Ózd)	40	3,3	37
	Prügy	51	8,8	37

Míg 2018-ben egy háztartástagra számítva kb. 20-30 ezer forintos bevétel hiányzott havonta ahhoz, hogy nagyobb gondok nélkül megéljenek, jelenleg ez az összeg 40-50 ezer forintra emelkedett. A havi bevételhez képest a hiányzó összeg aránya Erken és Sajóvárkonyban kissé nőtt, Prügyön kissé csökkent. Érdekes módon ugyanakkor ebben a kérdésben inkább a nem ügyfelek mutatnak kedvezőtlenebb képet - ez valószínűsíthetően arra vezethető vissza, hogy ebben a körben magasabb az áruhitellel, lakáshitellel, gépkocsi-vásárlási hitellel, illetve egyéb banki hitellel rendelkezők aránya (ezek pedig jellemzően magasabb havi törlesztőrészeket igényelnek).

A megtakarításokkal rendelkezők aránya szintén nőtt az előző méréshez képest, de itt ismét fel kell hívnunk a figyelmet az adatfelvétel kisebb megbízhatóságára. Sajóvárkonyban és Prügyön azonban így is látszik, hogy a Máltai Szeretetszolgálat ügyfelei körében kisebb arányban vannak a valamilyen mértékű anyagi biztonságot jelző vésztartalékkal rendelkezők aránya.

26. táblázat: Hány ezer forint hiányzik a háztartásnak egy hónapban ahhoz, hogy nagyobb gondok nélkül meg tudjanak élni? Érdemben válaszolók, ezer Ft

		egy háztartástagra jutó hiányzó összeg	egy főre jutó átlagos havi bevétel
2018	Erk	20	52
	Sajóvárkony (Ózd)	23	41
	Prügy	30	40
2022	Erk	39	71
	Sajóvárkony (Ózd)	52	75
	Prügy	40	81
ügyfél	Erk	44	76
	Sajóvárkony (Ózd)	42	62
	Prügy	16	66
nem ügyfél	Erk	32	66
	Sajóvárkony (Ózd)	65	88
	Prügy	73	96

27. táblázat: Van-e valamilyen megtakarításuk? Összes megkérdezett, %

		van megtakarításuk
2018	Erk	6
	Sajóvárkony (Ózd)	7
	Prügy	14
2022	Erk	13
	Sajóvárkony (Ózd)	22
	Prügy	18
ügyfél	Erk	6
	Sajóvárkony (Ózd)	6
	Prügy	28
nem ügyfél	Erk	9
	Sajóvárkony (Ózd)	19
	Prügy	41

Lakásviszonyok

Az előző adatfelvételben igyekeztünk részletesen feltérképezni a három településen élők lakásviszonyait. A 2022-es adatfelvételben csupán pár kérdéssel érintettük ezt a témakört. Minden kérdezőbiztos megjelölte, hogy milyen típusú házban történt a kérdés. Ebből a szempontból Erken nincs érdemi eltérés a két adatfelvétel között, Sajóvárkonyban viszont nagyobb arányban történtek a kérdések „társasházban” – ez viszont igazából azokat a parasztházakat jelöli, ahol egynél több család is lakik egyszerre.

A jelenlegi adatfelvételben Erken és Sajóvárkonyban több olyan háztartás vett részt, ahol az árammérő nem a hagyományos rendszerben működik, hanem előre fizetendő feltöltős rendszerű. A Szeretetszolgálat ügyfelei körében Erken és Prügyön kevésbé, Sajóvárkonyban viszont szinte kizárólagosan ez a típus jellemző. Az, hogy a kártyás mérők ennyire elterjedtek, elsősorban a korábbi számlatartozás miatti kikapcsolások az okai. Ezt szépen mutatja, hogy Sajóvárkonyban majdnem minden ügyfélnek van erről szóló tapasztalata, de Erken és Prügyön is tízből négy ügyfél-háztartás átélte már ezt a helyzetet. Jelenleg a megkérdezett háztartások 1-3 százalékánál nincs elektromos áramszolgáltatás.

Jellemzően a lakás berendezettségére sem tettünk fel külön kérdéseket, csak egy esetben tettünk ez alól kivételt. Az iskoláskorú gyerekes családok esetében kérdeztük meg, hogy van-e olyan hely a lakásban, ahol adottak a lehetőségek az elmélyült tanulásra. Az eredmények szerint ez a probléma leginkább Sajóvárkonyban tűnik jelentősnek.

28. táblázat: A kérdezőbiztos szerint a ház/lakás jellege. Összes megkérdezett, %

		régi parasztház	CS-lakás	kockaház, „Kádár- későbbi vidéki családi ház	„szocpolos” ház	társasház	egyéb	NT/NV
2018	Erk	31	23	31	3	12	0	0
	Sajóvárkony (Ózd)	38	1	8	31	7	0	6
	Prügy	43	21	13	8	11	1	0
2022	Erk	31	11	41	7	9	0	0
	Sajóvárkony (Ózd)	18	2	1	32	11	35	1
	Prügy	75	6	9	3	5	1	0
ügyfél	Erk	31	12	37	8	10	0	0
	Sajóvárkony (Ózd)	10	4	0	48	12	26	0
	Prügy	80	0	12	2	2	2	0
nem ügyfél	Erk	31	10	44	7	9	0	0
	Sajóvárkony (Ózd)	25	0	2	17	10	44	2
	Prügy	69	12	6	4	8	0	0

29. táblázat: Milyen árammérő óra van Önöknél? Összes megkérdezett, %

		hagyományos	kártyás	nincs árammérő	NT/NV
2018	Erk	43	55	0	2
	Sajóvárkony (Ózd)	75	21	4	0
	Prügy	76	22	0	2
2022	Erk	58	35	2	6
	Sajóvárkony (Ózd)	27	71	3	0
	Prügy	66	31	1	2
ügyfél	Erk	75	14	2	10
	Sajóvárkony (Ózd)	8	92	0	0
	Prügy	69	26	2	4
nem ügyfél	Erk	44	53	2	2
	Sajóvárkony (Ózd)	44	50	6	0
	Prügy	63	37	0	0

30. táblázat: Előfordult már Önöknél, hogy számlatartozás miatt kikapcsolták az áramszolgáltatást? Összes megkérdezett, %

		igen, jelenleg is ki van kapcsolva	igen, régebben	nem, ez még sohasem fordult elő	NT/NV
2018	Erk	12	40	48	0
	Sajóvárkony (Ózd)	4	28	65	3
	Prügy	5	20	67	8
2022	Erk	2	35	58	6
	Sajóvárkony (Ózd)	3	75	19	4
	Prügy	1	29	66	4
ügyfél	Erk	2	29	61	8
	Sajóvárkony (Ózd)	2	94	4	0
	Prügy	2	31	59	8
nem ügyfél	Erk	2	39	56	3
	Sajóvárkony (Ózd)	4	56	33	8
	Prügy	0	27	74	0

31. táblázat: Van olyan hely a lakásban, ahol elmélyülten tud tanulni, leckét írni a gyerek(ek)? Azok körében, ahol van iskoláskorú gyerek, %

		igen, saját író (tanuló) asztal(uk) van	igen, de nincs saját íróasztal(uk)	nem, erre itt nincs hely	NT/NV
2018	Erk	27	25	41	7
	Sajóvárkony (Ózd)	50	41	8	2
	Prügy	61	3	7	29
2022	Erk	49	31	9	11
	Sajóvárkony (Ózd)	16	39	18	27
	Prügy	62	21	7	10
ügyfél	Erk	43	38	13	6
	Sajóvárkony (Ózd)	5	53	32	11
	Prügy	68	16	5	11
nem ügyfél	Erk	55	26	6	15
	Sajóvárkony (Ózd)	24	28	8	40
	Prügy	53	27	10	10

Gazdálkodás

2018-ban a három település közül Prügyn foglalkoztak nagyobb arányban zöldség- és gyümölcsstermesztéssel – jellemzően saját fogyasztásra elegendő hozzáértéssel és volumenben. Az erki és sajóvárkonyi adatok érdemben nem változtak az elmúlt négy év során, **Prügyn viszont nőtt a ház körüli növénytermesztéssel foglalkozók aránya. Ennek részben a Szeretetszolgálat programjának ezzel foglalkozó eleme lehet az oka, hiszen az ügyfelek körében jóval nagyobb növekedés mérhető.** Mindez azért is fontos fejlemény, mert az előző adatfelvétel tanúsága szerint pont Prügyn látszott a legnagyobb elutasítottság a növénytermesztéssel kapcsolatos tanfolyammal kapcsolatban (igaz, a négy évvel ezelőtti kérdés eladásra irányuló termesztésre vonatkozott). Sajóvárkonyban az ügyfelek és nem ügyfelek között nincs különbség ebben a kérdésben, Erken pedig a nem ügyfelek körében valamivel nagyobb hagyománya lehet a háztájiás e formájának.

32. táblázat: Termelnek-e Önök zöldségeket, gyümölcsöket? Összes megkérdezett, %

		igen, de csak saját fogyasztásra	igen, eladásra is	nem	NT/NV
2018	Erk	8	0	84	8
	Sajóvárkony (Ózd)	24	1	75	0
	Prügy	43	1	54	2
2022	Erk	24	4	71	2
	Sajóvárkony (Ózd)	17	2	80	1
	Prügy	77	1	22	0
ügyfél	Erk	16	4	77	4
	Sajóvárkony (Ózd)	14	0	86	0
	Prügy	82	2	16	0
nem ügyfél	Erk	31	3	66	0
	Sajóvárkony (Ózd)	19	4	75	2
	Prügy	71	0	29	0

Egészségügyi állapot

Míg 2018-ban úgy tűnt, a prügylakosok körében magasabb arányban kénytelenek tartósan gyógyszereket szedni, a másik két településhez számított eltérés a jelenlegi felvételben nem látható - ugyanakkor ez a speciális mintavételezésre is visszavezethető. Az mindenestre látszik az adatokból, hogy a három településen megközelítőleg minden második ember szorul rá tartós gyógykezelésre. Az ügyfelek és nem ügyfelek között nincs lényeges eltérés, talán csak Prügyn: a nem ügyfelek körében magasabb arányban találta meg az adatfelvétel azokat, akik hosszú távon szorulnak gyógyszeres kezelésre. A gyógyszerkiváltás leginkább Sajóvárkonyban jelent gondot, itt nyilatkoztak a legnagyobb arányban arról, hogy nem, vagy többnyire nem tudják minden esetben kiváltani a szükséges gyógyszereket. Esetükben különösen a nem szeretetszolgálati ügyfelek vannak rosszabb helyzetben, de a kicsi elemszám miatt az adatok megbízhatósága nem túl magas.

Csak a jelenlegi adatfelvételben kérdeztünk rá specifikusan a pszichés problémákra szedett gyógyszerek elterjedésére. Bár a válaszokban magas látencia érzékelhető – Erken és Sajóvárkonyban relatíve sokan nem válaszoltak a kérdésre – az adatok szerint **mindhárom településen közel ugyanolyan arányban, kb. az emberek negyede-háromtizede szed valamilyen pszichés gyógyszert, nyugtatót.** Jellemző, hogy Prügyn az ügyfelekhez képest a nem ügyfelek körében is magasabb az arányuk.

33. táblázat: Szed-e valaki a családban tartósan gyógyszert? Összes megkérdezett, %

		a válaszadó	a válaszadó családtagja	a válaszadó és családtagja is	bárki a családban
2018	Erk	29	10	1	40
	Sajóvárkony (Ózd)	24	16	4	44
	Prügy	50	16	1	67
2022	Erk	11	42	4	57
	Sajóvárkony (Ózd)	29	9	9	47
	Prügy	35	10	14	59
ügyfél	Erk	14	35	4	53
	Sajóvárkony (Ózd)	38	8	10	56
	Prügy	29	12	2	43
nem ügyfél	Erk	9	48	3	60
	Sajóvárkony (Ózd)	21	10	8	39
	Prügy	41	8	27	76

34. táblázat: Szed-e valamilyen lelki, pszichés problémára gyógyszert valaki a családban (pl. Frontin, Xanax, Rivotril stb.)? Összes megkérdezett, %

		a válaszadó	valamelyik családtag	válaszadó és valamilyik családtag is	bárki a családban	nem	NT/NV
2022	Erk	9	16	4	29	52	20
	Sajóvárkony (Ózd)	19	3	3	25	57	19
	Prügy	15	7	3	25	72	3
ügyfél	Erk	12	10	2	24	55	22
	Sajóvárkony (Ózd)	24	2	2	28	58	14
	Prügy	12	2	0	14	80	6
nem ügyfél	Erk	7	20	5	32	49	19
	Sajóvárkony (Ózd)	14	4	4	22	56	23
	Prügy	18	12	6	36	63	0

35. táblázat: Ki tudják váltani a szükséges gyógyszereket a patikából? Összes megkérdezett, %

		igen, erre mindig van pénz	igen, mert fedezi a közgyógyellátás	többnyire igen, de néha nem jut rá pénz	többnyire nem	nem	NT/NV
2018	Erk	40	10	28	5	0	17
	Sajóvárkony (Ózd)	63	7	26	1	1	2
	Prügy	51	6	32	3	1	8
2022	Erk	55	6	20	9	1	9
	Sajóvárkony (Ózd)	15	5	38	7	20	16
	Prügy	57	11	23	1	3	5
ügyfél	Erk	65	4	16	8	2	6
	Sajóvárkony (Ózd)	2	0	60	8	12	18
	Prügy	57	10	16	2	6	10
nem ügyfél	Erk	46	9	24	10	0	12
	Sajóvárkony (Ózd)	27	10	17	6	27	14
	Prügy	57	12	31	0	0	0

Annak, hogy prügyön kisebb arányban szednek tartósan gyógyszert, ahogy említettük, oka lehet az is, hogy speciális mintavételezést alkalmaztunk. Ezt támasztja alá, hogy ha azt a kérdést vizsgáljuk, hogy milyen arányban jellemző hogy van valamilyen kisebb-nagyobb

rendszerességgel visszatérő, krónikus betegségük, akkor a jelenlegi adatfelvétel nem ügyfél almintája és a 2018-as prüggyi adatok megegyeznek egymással. Ebben az összevetésben viszont Erken és Sajóvárkonyban viszont kisebb arányban találunk tartós betegségekkel küzdőket. Összességében az látszik, hogy ebben a dimenzióban Erken nincs eltérés az ügyfelek-nem ügyfelek között, Sajóvárkonyban viszont az ügyfelek, Prüggyön pedig a nem ügyfelek között fordul elő magasabb arányban a tartós betegséggel rendelkezők aránya. Továbbra is jellemző, hogy **Erken valamivel jobb, Sajóvárkonyban és Prüggyön valamivel rosszabb az emberek általános egészségi állapota.**

36. táblázat: Van-e valamilyen kisebb-nagyobb rendszerességgel visszatérő vagy krónikus betegsége? Összes megkérdezett, %

		van
2018	Erk	33
	Sajóvárkony (Ózd)	48
	Prüggy	51
2022	Erk	11
	Sajóvárkony (Ózd)	44
	Prüggy	31
ügyfél	Erk	12
	Sajóvárkony (Ózd)	56
	Prüggy	12
nem ügyfél	Erk	10
	Sajóvárkony (Ózd)	33
	Prüggy	51

Mindez azonban csak részben vág egybe az egészségügyi helyzet, közérzet szubjektív megítélésével. Míg 2018-ban kis különbségek mellett mindhárom településen enyhén kedvező megítélések voltak jellemzők, addig jelenleg Prüggyön kedvezőbb, Sajóvárkonyban a korábbiakhoz képest kissé kedvezőtlenebb közérzetről számoltak be a válaszadók. A kérdésre adott válaszok függetlenek attól, hogy valaki volt-e a Szeretetszolgálat ügyfele vagy sem.

37. táblázat: Mennyire elégedett Ön az egészségével, a közérzetével? – Átlagok -100-tól +100-ig terjedő skálára vetítve. Összes megkérdezett, átlagpontok

		átlag
2018	Erk	+30
	Sajóvárkony (Ózd)	+16
	Prügy	+30
2022	Erk	+37
	Sajóvárkony (Ózd)	0
	Prügy	+63
ügyfél	Erk	+34
	Sajóvárkony (Ózd)	-1
	Prügy	+60
nem ügyfél	Erk	+40
	Sajóvárkony (Ózd)	0
	Prügy	+63

A megkérdezettek viszonylag nagy arányban voltak háziorvosnál az elmúlt hónapokban, egy évben. Ez a mutató már négy évvel ezelőtt is magas volt, így a **koronavírus járvány érdemben nem növelte meg az orvoslátogatás gyakoriságát**. Ahogy már 2018-ban is látszott, jelenleg is igaz, hogy Prügyön valamivel magasabb arányban járnak orvoshoz az emberek. Prügyön nemcsak az elmúlt egy évben mért nagyobb rendszerességek jellemzők, hanem az is, hogy éven belül többször is mennek az emberek orvoshoz. Sajóvárkonyban az ügyfelek körében valamivel nagyobb orvoshoz járási gyakoriság látszik, mint amit a nem ügyfelek között mérhető. A szűrővizsgálatokkal kapcsolatban hasonló a helyzet, Prügyön valamivel magasabb a résztvevők aránya – bár meg kell jegyezni, hogy a részvételüket jelzők száma mindenhol meglepően magas volt.

38. táblázat: Mikor volt Ön legutóbb háziorvosnál? Összes megkérdezett, %

		egy hónapon belül	fél éven belül	egy éven belül	egy-két éve	régebben	NT/NV
2018	Erk	37	29	9	5	11	9
	Sajóvárkony (Ózd)	36	23	14	18	9	0
	Prügy	36	34	14	8	5	3
2022	Erk	12	30	34	11	5	9
	Sajóvárkony (Ózd)	26	33	20	15	3	4
	Prügy	43	25	26	4	1	1
ügyfél	Erk	8	35	28	10	8	12
	Sajóvárkony (Ózd)	28	46	16	6	2	2
	Prügy	39	37	16	6	0	2
nem ügyfél	Erk	15	25	39	12	2	7

		egy hónapon belül	fél éven belül	egy éven belül	egy-két éve	régebben	NT/NV
	Sajóvárkony (Ózd)	23	21	23	23	4	6
	Prügy	47	12	37	2	2	0

39. táblázat: Mikor vett Ön részt legutóbb valamilyen egészségügyi szűrővizsgálaton? Összes megkérdezett, %

		fél éven belül	egy éven belül	egy-két éve	régebben	még soha nem volt	NT/NV
2018	Erk	23	26	17	48	2	14
	Sajóvárkony (Ózd)	34	16	25	21	4	0
	Prügy	33	29	19	8	8	3
2022	Erk	11	21	26	20	4	19
	Sajóvárkony (Ózd)	19	28	14	36	0	4
	Prügy	26	18	48	8	0	0
ügyfél	Erk	8	18	22	16	8	29
	Sajóvárkony (Ózd)	18	36	4	40	0	2
	Prügy	6	20	63	12	0	0
nem ügyfél	Erk	14	24	29	24	0	10
	Sajóvárkony (Ózd)	19	19	23	33	0	6
	Prügy	47	16	33	4	0	0

A dohányzást illetően a válaszok hektikus változását lehet látni. 2018-ban Sajóvárkonyban volt a legmagasabb, Prügyön pedig a legalacsonyabb a rendszeresen dohányzó megkérdezettek aránya. Ehhez képest a mostani felvételen Prügyön megnőtt, Sajóvárkonyban lecsökkent ez az arány. Minden bizonnyal nem volt ilyen mértékű életmód váltás egyik településen sem, valószínűsíthetően a mintavételezés speciális módjára lehet ezt visszavezetni. **Összességében a megkérdezettek mintegy harmada dohányzik** – az ügyfelek talán valamivel kisebb arányban.

Az alkoholfogyasztás jellemzően alkalmyszerűen történik mindhárom településen, ugyanakkor a kérdés meglehetősen normatív tartalmú, azaz inkább csak az várható, hogy trendszerűségében figyeljük meg a válaszokat. Ez alapján **valamilyen rendszerességgel a válaszadók 30-40 százaléka fogyaszt mindhárom településen alkoholt**. Sajóvárkonyban és Erken jellemző, hogy az ügyfelek körében kisebb, a nem ügyfelek körében nagyobb az alkoholfogyasztók aránya – kivéve Prügyön, ahol pont fordítva tűnik.

40. táblázat: Ön dohányzik? Összes megkérdezett, %

		igen, rendszeresen	igen, alkalomszerűen	régebben dohányzott, de már leszokott róla	nem dohányzik és régebben sem dohányzott	NT/NV
2018	Erk	37	15	3	29	16
	Sajóvárkony (Ózd)	66	4	9	21	0
	Prügy	29	4	3	62	3
2022	Erk	32	13	6	43	6
	Sajóvárkony (Ózd)	37	10	17	33	3
	Prügy	55	0	4	41	0
ügyfél	Erk	28	20	2	41	10
	Sajóvárkony (Ózd)	30	10	14	46	0
	Prügy	49	0	6	45	0
nem ügyfél	Erk	36	7	10	44	3
	Sajóvárkony (Ózd)	44	10	19	21	6
	Prügy	61	0	2	37	0

41. táblázat: Milyen gyakran fogyaszt alkoholt? Összes megkérdezett, %

		naponta	hetente többször	hetente	havi rendszerességgel	alkalomszerűen	(színte) soha	NT/NV
2018	Erk	1	0	2	5	30	34	28
	Sajóvárkony (Ózd)	1	1	0	2	24	72	0
	Prügy	1	0	0	1	4	93	2
2022	Erk	0	1	1	0	39	53	6
	Sajóvárkony (Ózd)	1	5	5	0	28	59	3
	Prügy	0	0	2	2	30	65	1
ügyfél	Erk	0	0	0	0	37	51	12
	Sajóvárkony (Ózd)	0	2	2	0	20	76	0
	Prügy	0	0	4	4	49	41	2
nem ügyfél	Erk	0	2	2	0	41	54	2
	Sajóvárkony (Ózd)	2	8	8	0	35	42	6
	Prügy	0	0	0	0	10	90	0

A koronavírus megjelenése

A koronavírus megjelenése természetesen nem hagyta érintetlenül az adatfelvételben résztvevő településeken élőket sem. Az adatok értelmezésekor azonban figyelemmel kell lenni arra, hogy a fertőzöttség látenciája nyilvánvalóan nagy, illetve sok esetben a járványhoz kötődő attitűdök (hiedelmek és félelmek) kapcsolódnak az érintettségre vonatkozó tárgyilagos kérdésekre adott válaszokhoz is.

A három településen körülbelül ugyanakkora lehetett az adatfelvételben érintett emberek átesettsége. Erre utal, hogy Sajóvárkony és Prügy településen a válaszadók negyede nyilatkozott arról, hogy sem ők, sem családtagjuk nem kapta el a vírust. Erken ez az arány kicsit kisebb, de bizonytalan válaszok aránya viszont nagyobb – ha ezeket a válaszokat mindhárom településen összeadjuk, akkor **nagyjából a felvételben érintettek kétharmada lehetett fertőzött**. Sajóvárkonyban és Prügyön a válaszok szerint inkább a megkérdezettek, Erken pedig inkább a családtagok voltak érintettek. Az ügyfelek-nem ügyfelek megoszlása érdemben nem különbözik a kérdésben sem Erken, sem Sajóvárkonyban. Prügyön viszont a nem ügyfelek körében magasabbnak tűnik a koronavírussal való fertőzöttség, mint az ügyfelek körében.

42. táblázat: Ön vagy valamelyik családtagja megfertőződött-e korábban a koronavírussal?

		a válaszadó	valamelyik családtag	válaszadó és valamelyik családtag is	nem	NT/NV
2022	Erk	13	37	18	15	17
	Sajóvárkony (Ózd)	42	6	19	25	9
	Prügy	46	4	22	24	4
ügyfél	Erk	12	41	20	12	16
	Sajóvárkony (Ózd)	44	4	24	24	4
	Prügy	18	6	29	39	8
nem ügyfél	Erk	14	34	17	17	19
	Sajóvárkony (Ózd)	40	8	14	25	14
	Prügy	76	2	14	8	0

Ezzel egybevé, hogy **Prügyön nagyobb arányban okozott súlyosabb tüneteket a vírus:** nagyobb arányban kerültek a fertőzött családtagok közül kórházba, illetve – bár az adatfelvétel adatait ebben az esetben fenntartással kell kezelni – nagyobb arányban okozott haláleseteket is. A koronavírus egyéb, munkaerőpiaci, anyagi és szociális hatásai megközelítőleg ugyanakkorák lehettek a vizsgált településeken – e dimenziókban érdemleges különbség alig mutatkozik eltérés a Szeretetszolgálat ügyfél és nem ügyfél mintája között. Körülbelül az mondható, hogy a **COVID-járvány következményeként a válaszadók ötöde-negyede fordult valamilyen segítségért az önkormányzathoz, tizede rekedt ki az idénymunkákból és huszada veszítette el munkahelyét vagy szorult ki a közfoglalkoztatásból.** Sajóvárkonyban alig volt jellemző, hogy az önkormányzathoz fordultak volna pénzügyi vagy szociális segítségért.

43. táblázat: Volt-e az Önök háztartásában olyan személy az elmúlt két évben, aki a koronavírus miatt...

		kórházba került	elhunyt	vesztette el hivatalos munkáját	nem tudott elismerni idény vagy alkalmi munkára	pénzügyi, szociális segítséget kért az önkormányzattól	jelentkezett közmunkára, közfoglalkoztatásra, de elutasították
2022	Erk	3	1	3	21	23	6
	Sajóvárkony (Ózd)	19	6	5	11	5	9
	Prügy	40	28	4	12	30	0
ügyfél	Erk	0	0	2	26	28	8
	Sajóvárkony (Ózd)	20	4	8	18	8	16
	Prügy	10	4	2	22	31	0
nem ügyfél	Erk	5	2	3	17	19	3
	Sajóvárkony (Ózd)	17	8	2	4	2	2
	Prügy	71	53	6	2	29	0

Az átoltottság mértéke Sajóvárkonyban és Prügyön elmarad az országos átlagtól (ami kb. 73%), Erken valószínűsíthetően azzal megegyező mértékű. A legkisebb oltottsági arány Sajóvárkonyban van, itt a kutatásban érintettek hozzávetőlegesen harmada kapott legalább egy oltást. Prügyön ugyanez az arány ötven százalék körül mozog. Jellemző ugyanakkor, hogy az oltottakra egyik településen sem igaz, hogy kifejezetten törekednének a második, harmadik oltás felvételére – azok aránya például, akik három oltást is kaptak, mindhárom településen kisebb, mint az egy vagy két oltásban részesülőké. Az ügyfelek között Prügyön nagyobb, Sajóvárkonyban kisebb arányban találjuk az oltottakat.

44. táblázat: Ön a koronavírus ellen...

		három oltást is kapott	két oltást is kapott	egy oltást kapott	nem kapott egy oltást sem	NT/NV
2022	Erk	24	35	14	26	3
	Sajóvárkony (Ózd)	14	14	7	58	8
	Prügy	24	6	23	45	2
ügyfél	Erk	26	33	10	28	4
	Sajóvárkony (Ózd)	2	8	6	72	12
	Prügy	24	6	35	31	4
nem ügyfél	Erk	22	36	17	24	2
	Sajóvárkony (Ózd)	25	19	8	44	4
	Prügy	25	6	10	59	0

Településről alkotott vélemény, elégedettség

Míg 2018-ban Erken a megkérdezettek több mint fele nyilatkozta azt, hogy fejlődő településnek érzékeli faluját, addig most körülbelül ugyanilyen arányban vannak azok, akik ellenkezőképpen gondolják: azaz a település fejlődésének percepciója a visszájára fordult. Sajóvárkonyban és Prügyön ilyen nagy változások nem érzékelhetők. Sajóvárkonyban csökkent azok aránya, akik hanyatlónak érzik a települést, Prügyön pedig szinten maradt vagy némileg nőtt az alapvetően fejlődést érzékelő hangulat. Míg Sajóvárkonyban és Erken az ügyfelek valamivel pozitívabban ítélik meg településeik fejlődését, addig Prügyön pont ellenkező a helyzet: a nem ügyfelek körében egyöntetű a kedvező percepció.

45. táblázat: Mindent egybevetve, mit mondana Ön erről a településről...

		fejlődik	sem- sem (is- is)	hanyatlík	NT/NV	egyenleg
2018	Erk	54	20	17	9	+37
	Sajóvárkony (Ózd)	6	19	72	3	-66
	Prügy	62	20	16	3	+46
2022	Erk	28	16	46	9	-18
	Sajóvárkony (Ózd)	0	73	24	4	-24
	Prügy	71	3	17	9	+54
ügyfél	Erk	37	14	37	12	0
	Sajóvárkony (Ózd)	0	92	6	2	-6
	Prügy	43	6	33	18	+10
nem ügyfél	Erk	20	19	54	7	-34
	Sajóvárkony (Ózd)	0	54	40	6	-40
	Prügy	100	0	0	0	+100

2018-hoz képest Erken több területen is hanyatlást érzékelnek az emberek. Elsősorban az egészségügyi ellátás és a településen lakók alkohol- és drogfogyasztásával kapcsolatos problémák súlyosbodását emelték ki. Az utak állapotát viszont a négy évvel ezelőttihez képest jobbnak látják az itt élők. Összességében az alkohol- és drogfogyasztás megítélése a legkedvezőtlenebb, míg a szegények és rászorulókat támogatása a legjobb. Sajóvárkonyban mindent kedvezőtlenebbül ítélnék meg most az emberek, mint négy évvel ezelőtt. Ez alól kivételt az utak állapotának megítélése jelent, de ebben a dimenzióban már korábban is igen rossznak ítélték a helyzetet. Gyakorlatilag nincs olyan a felsorolt területek között, amit jelenleg ne jelentősen hanyatlónak ítélnének meg. Prügyön több területen is nőtt az adott kérdést kedvezőbbnek látók aránya. Ilyen a szegények és rászorulókat ellátásának, az egészségügynek, az idősek ellátásának, a fiatalok továbbtanulási esélyeinek, az utak állapotának vagy az

emberek együttélésének kérdése. **Összességében a rászorulókat, szegények ellátását érzik a pozitív irányban a leginkább változó területnek**, míg a munkalehetőségek és az alkohol- és drogpont problémát a legsúlyosabbnak. **Mindhárom településen igaz, hogy a Szeretetszolgálat ügyfelei kedvezőbbnek ítélik az elmúlt évek változásait a szegények és rászorulókat támogatásának területén** – azaz ez az összefüggés még Sajóvárkonyban is jellemző.

46. táblázat: Véleménye szerint az elmúlt években itt, ezen a településen, illetve környéken romlottak, nem változtak vagy javultak a következők? Válaszok egyenlegei

		közbiztonság	munkalehetőségek	a szegények, rászorulókat támogatása	egészségügyi ellátás	idősek gondozása, ellátása	itt élő gyerekek, fiatalok továbbtanulási esélye	utak, járdák állapota	ingatlanok értéke	alkoholfogyasztással, droghasználattal kapcsolatos problémák	itt lakók egymás mellett élésének zökkenőmentessége
2018	Erk	-23	-3	60	36	28	13	-12	-26	-39	-8
	Sajóvárkony (Ózd)	-45	-36	-20	-15	-10	8	-66	-73	-81	-35
	Prügy	24	30	27	12	29	28	-9	36	-18	17
2022	Erk	-28	-13	44	2	16	20	39	-40	-64	-20
	Sajóvárkony (Ózd)	-81	-79	-69	-71	-65	-59	-68	-64	-66	-60
	Prügy	15	8	71	39	63	63	46	32	4	54
ügyfél	Erk	-9	-6	55	2	23	33	43	-19	-47	-22
	Sajóvárkony (Ózd)	-84	-84	-86	-90	-80	-72	-74	-64	-64	-62
	Prügy	27	21	88	64	74	74	55	70	17	84
nem ügyfél	Erk	-44	-19	34	3	10	8	36	-58	-78	-18
	Sajóvárkony (Ózd)	-79	-75	-52	-52	-50	-46	-61	-63	-67	-58
	Prügy	2	-6	53	12	51	51	37	-8	-10	22

Erken jellemzően sem nem elégedettek, sem pedig elégedetlenek az emberek a település és életük különböző jellemzőivel. Az eredmények lényegében nem változtak a négy évvel ezelőtti állapotokhoz képest. Sajóvárkonyban ezzel szemben minden mért dimenzióban – munkaerőpiaci helyzet, életszínvonal, lakáskörülmények, jövőbeli kilátások, lakóhely fejlődés – nőtt az elégedetlenség. Prügyön pedig az elmúlt időszakban kedvező változások történtek, hiszen a lakosok percepciói alapvetően pozitív irányban változtak – egyedül a lakáskörülményekkel való – alapvetően elégedett attitűd -maradt változatlan. Összességében úgy tűnik, Prügyön élni a legkedvezőbb, Sajóvárkonyban pedig a legkedvezőtlenebb. Erken nincs különbség a Szeretetszolgálat kliensei és a többi lakos véleménye között. Sajóvárkonyban viszont az ügyfelek minden szempont szerint pesszimistább nyilatkoztak. Prügyön úgy tűnik, bár az ügyfelek a többi lakoshoz képest kevésbé elégedettek a saját

munkával, életszínvonallal, lakáskörülménnyel és kilátásokkal kapcsolatos tényezőkkel, összességében nincs különbség az életük és lakóhelyük fejlettségének megítélésében.

Prügyön alig akadt a mintában olyan, aki szerint manapság a szülők életéhez képest ne lenne legalább ugyanolyan – de többségében jobb – helyzetben. Erken megközelítőleg ugyanakkora az előző generációhoz képest előrelépést és hátracsúszást érzékelők aránya. Sajóvárkonyban viszont egyértelműen azonosítható a kilátástalan hangulat ebben a kérdésben is. A válaszokat árnyalja, hogy Erken és Sajóvárkonyban viszonylag magas azon megkérdezettek aránya, akik nem tudtak válaszolni a kérdésre.

A négy évvel ezelőtti adatfelvételhez képest Erken kismértékben kedvezőtlenebb intergenerációs szubjektív mobilitási percepciók jellemzők, Sajóvárkonyban viszont nagymértékben érzékelhető a visszacsúszással kapcsolatos percepció. A fentiek fényében nem meglepő, hogy Prügyön viszont a többség alapvetően kedvezően ítélte meg a szülőkhöz képesti státusz helyzetet. A települések közötti különbség az is, hogy míg Sajóvárkonyban az amúgy is pesszimistább képet az ügyfelek még negatívabbnak látják, Erken és Prügyön ez fordítva van: a kliensek mobilitásképe alapvetően jobb, mint a falu többi lakosáé.

47. táblázat: Mennyire elégedett Ön a következőkkel? Válaszok -100-tól +100-ig terjedő skálára vetített átlagai

		a saját munkájával, munkaerőpiaci helyzetével	a családja jelenlegi életszínvonalával, anyagi helyzetével	lakáskörülményeivel	családja jövőbeli kilátásaival	mindent egybevetve az életével	lakóhelyének fejlődésével
2018	Erk	-10	-8	2	-12	-12	11
	Sajóvárkony (Ózd)	-20	-18	-7	-1	-13	-47
	Prügy	42	40	46	38	49	40
2022	Erk	3	4	10	3	15	10
	Sajóvárkony (Ózd)	-48	-48	-47	-55	-56	-60
	Prügy	63	59	53	51	61	68
ügyfél	Erk	9	5	8	-1	16	13
	Sajóvárkony (Ózd)	-58	-63	-52	-64	-68	-69
	Prügy	52	46	33	42	59	68
nem ügyfél	Erk	-2	3	11	6	14	8
	Sajóvárkony (Ózd)	-38	-34	-41	-47	-44	-51
	Prügy	74	71	73	60	63	67

48. táblázat: És hogyan ítéli meg, hogy él, ahhoz képest, amikor a szülei anyai idők voltak, mint Ön most?

		jobban	ugyanúgy	rosszabbul	NT/NV	egyenleg
2018	Erk	37	10	14	39	+23
	Sajóvárkony (Ózd)	44	27	22	7	+22
	Prügy	64	18	17	1	+47
2022	Erk	37	20	31	12	+6
	Sajóvárkony (Ózd)	5	7	52	36	-47
	Prügy	73	18	2	7	+71
ügyfél	Erk	45	12	24	20	+21
	Sajóvárkony (Ózd)	0	0	74	26	-74
	Prügy	65	18	4	14	+61
nem ügyfél	Erk	31	27	37	5	-6
	Sajóvárkony (Ózd)	10	14	31	46	-21
	Prügy	82	18	0	0	+82

Máltai Szeretetszolgálat szerepvállalása

Az idei felvételben először rákérdeztünk arra, tudnak-e arról a településen élők, hogy a településen milyen segítő, karitatív szervezet működik. A válaszadók többsége mindhárom településen spontán, nyitott kérdésre jelezte, tudja, hogy a Máltai Szeretetszolgálat jelen van. Erkhez és Prügyhöz képest a sajóvárkonyiak válaszszerkezete annyiban különbözik, hogy egyrészt több karitatív szervezet munkájáról is tudnak, másrészt valamivel magasabb a téma iránti érdektelenség is. Mindez magyarázható az eltérő településjelleggel. Az említett segítőszervezetek közül a Karitást és a református egyház segélyszervezetét említették. Erken az ügyfelek valamivel kisebb arányban azonosították maguktól a Máltai Szeretetszolgálatot; Sajóvárkonyban viszont elsősorban az ügyfelek tudtak a kérdésre válaszolni. Prügyön nincs különbség a válaszokban az ügyfél-nem ügyfél megközelítés szerint.

49. táblázat: Ön hogy tudja, működik-e valamilyen segítő, karitatív szervezet az Ön településén? Ha igen, melyekről hallott?

		igen, a Máltai Szeretetszolgálatot említi	igen, a Máltai Szeretetszolgálatot és más szervezetet is említett	igen, más szervezetet említett	nem tud róla	NT/NV
2022	Erk	86%	0%	0%	10%	4%
	Sajóvárkony (Ózd)	6%	52%	6%	24%	12%
	Prügy	99%	1%	0%	0%	0%
ügyfél	Erk	76%	0%	0%	20%	4%
	Sajóvárkony (Ózd)	12%	78%	0%	8%	2%
	Prügy	98%	2%	0%	0%	0%
nem ügyfél	Erk	95%	0%	0%	2%	3%
	Sajóvárkony (Ózd)	0%	28%	12%	39%	22%
	Prügy	100%	0%	0%	0%	0%

A kérdést irányítottan, zárt formában is feltettük a kutatásban résztvevőknek. Erken és Prügyön gyakorlatilag mindenki hallott a Máltai Szeretetszolgálat helyi tevékenységéről, Sajóvárkonyban „csak” a helyiek mintegy kétharmadának volt erről ismerete. Erken már négy évvel ezelőtt is szinte mindenki tudott a segítőszervezet jelenlétéről. Prügyön viszont az elmúlt négy év munkájának köszönhető a változás. Sajóvárkonyban viszont ezzel szemben nem mérhető magasabb arány a szervezet helyi működésének ismeretével kapcsolatban. Az előzőekből következik, hogy Erken és Prügyön nincs különbség a szervezet jelenlétének ismeretében az ügyfelek és nem ügyfelek körében; Sajóvárkonyban viszont egyértelműen azok ismerik a Szeretetszolgálat helyi munkáját, akik ügyfélként kapcsolódtak hozzá.

50. táblázat: Hallott-e Ön arról/tudja-e, hogy a Máltai Szeretetszolgálat ezen a településen különböző tevékenységeket végez, szolgáltatásokat nyújt, %

		igen	nem	NT/NV
2018	Erk	97	0	3
	Sajóvárkony (Ózd)	60	40	0
	Prügy	70	28	2
2022	Erk	98	1	1
	Sajóvárkony (Ózd)	64	23	14
	Prügy	100	0	0
ügyfél	Erk	96	2	2
	Sajóvárkony (Ózd)	94	6	0
	Prügy	100	0	0
nem ügyfél	Erk	100	0	0
	Sajóvárkony (Ózd)	35	39	27
	Prügy	100	0	0

Az elmúlt évek szeretetszolgálati munkája alapvetően a prügyiek életében hozott magával kedvezőbb megítélést is. Mindemellett **mindhárom településre igaz, hogy a Máltai Szeretetszolgálat helyi jelenlétét alapvetően pozitívan értékelik a helyiek.** Erken és Sajóvárkonyban nem változott a megítélés az elmúlt négy évben, Prügyön viszont jelentősen **megnőtt a jelenlétet nagyon pozitívan megítélők aránya.** Ügyfélszegmentáció szerint csak Sajóvárkonyban van eltérés: az ügyfelek véleménye pozitívabb, mint a nem ügyfelelé.

51. táblázat: Hogyan ítéli meg a Máltai Szeretetszolgálat jelenlétét a településen? Átlagok +100-tól -100-ig terjedő skálára vetítve (+100: nagyon pozitív; -100: nagyon negatív). Azok körében, akik hallottak a Máltai Szeretetszolgálat helyi tevékenységét.

		átlag
2018	Erk	+69
	Sajóvárkony (Ózd)	+53
	Prügy	+64
2022	Erk	+75
	Sajóvárkony (Ózd)	+53
	Prügy	+96
ügyfél	Erk	+72
	Sajóvárkony (Ózd)	+62
	Prügy	+94
nem ügyfél	Erk	+78
	Sajóvárkony (Ózd)	+31
	Prügy	+98

Néhány kérdést csak azoknak tettünk fel a kutatásban, akik hallottak a Máltai Szeretetszolgálat helyi tevékenységéről. E körben a megkérdezettek 90 százaléka kapott is valamilyen segítséget a segélyszervezettől. Mindez azt is jelenti, hogy a négy évvel ezelőtti válaszokhoz képest ebben a kérdésben – Erk kivételével, ahol már a korábbi felvétel idején is jelen volt a Máltai Szeretetszolgálat – növekedés tapasztalható, tehát Sajóvárkonyban és Prügyn is jelentősen megnőtt a szervezet tevékenységét igénylők aránya. **Jellemző, hogy Erken és Prügyn nemcsak az ügyfélként ismertek, hanem a nem ügyfelek valamely családtagja is kapcsolatba került a szervezet munkájával** – ez a kapcsolat Sajóvárkonyban lazábbnak látszik.

52. táblázat: Önöknek konkrétan segített-e valamiben a Máltai Szeretetszolgálat? Vett-e Ön már igénybe a Máltai Szeretetszolgálat által nyújtott szolgáltatások közül valamit? Azok körében, akik hallottak a Máltai Szeretetszolgálat helyi tevékenységét.

		igen	nem	NT/NV
2018	Erk	85	10	5
	Sajóvárkony (Ózd)	21	57	22
	Prügy	4	92	5
2022	Erk	90	5	6
	Sajóvárkony (Ózd)	86	14	0
	Prügy	98	0	2
ügyfél	Erk	94	2	4
	Sajóvárkony (Ózd)	98	2	0
	Prügy	100	0	0
nem ügyfél	Erk	86	7	7
	Sajóvárkony (Ózd)	56	44	0
	Prügy	96	0	4

Sajóvárkonyban és Erken megközelítőleg ugyanolyan arányban nyilatkoztak úgy (az összes megkérdezettet tekintve), hogy igénybe vették más, a településen működő vagy megjelenő segélyszervezet tevékenységét. Előbbi esetben azonban ez jellemzően régebben, utóbbi esetben viszont a Szeretetszolgálat tevékenységével egyidőben történt ez. Prügyn kizárólagos a Máltai jelenlét, aki kapott valamilyen szolgáltatást mástól, az is korábban kapta azt meg. Erken jellemzően a Szeretetszolgálat kliensei fordultak más segélyszervezethez, minden második „máltais” ügyfélre igaz ez. Sajóvárkonyban viszont a jelenlegi ügyfelek nagyobb hányadának csak régebbi tapasztalata van más szervezetek munkájával; és jellemző módon a nem ügyfelek körében is inkább régi benyomások vannak más segítőkkel kapcsolatban. **Összességében tehát a prügyiek körében a Máltai Szeretetszolgálat egyedi, nincs és nem is volt más segélyszervezet a településen; Sajóvárkonyban inkább régebbi tapasztalatok, kapcsolatok vannak más szervezetekkel; Erken pedig a Szeretetszolgálattal**

párhuzamosan vesznek igénybe más karitatív szervezet szolgáltatásait is – jellemző módon a szervezetek közötti klienskör elhatárolódásával.

53. táblázat: Vett már igénybe ezen a településen valamelyik (a Máltai Szeretetszolgálattól eltérő) segítőszervezet szolgáltatását, segítségét? Összes megkérdezett, %

		igen, az elmúlt 3 év során is	igen, régebben	nem	NT/NV
2022	Erk	38	17	43	2
	Sajóvárkony (Ózd)	14	33	47	6
	Prügy	0	8	91	1
ügyfél	Erk	26	12	63	0
	Sajóvárkony (Ózd)	20	36	44	0
	Prügy	0	14	86	0
nem ügyfél	Erk	49	22	25	3
	Sajóvárkony (Ózd)	8	31	50	12
	Prügy	0	2	96	2

Erken leginkább hivatalos ügyben való segítség miatt keresték fel a program munkatársait, de sokan voltak érintettek az élelmiszer- vagy gyógyszerosztásokban is. Vagy nem volt ilyen kezdeményezés, vagy nem ért el sok embert a program keretében történt tanfolyamok szervezése, a mosási lehetőség, a tüzelő vagy vetőmag osztás, illetve a gyerekelügyelettel kapcsolatos tevékenységek. Sajóvárkonyban igen koncentrált volt a tevékenység, erről árulkodik, hogy a legtöbben az élelmiszer- és ruhaosztásban, valamint a hivatalos ügyek elintézéséhez kért segítségben voltak érdekeltek. Ezeken túl még a mosási lehetőség és a gyógyszer- és vitaminosztás nyújtott sokaknak segítséget. A kutatásban részt vettek a tanodai lehetőségeket, a fejlesztő pedagógiai szolgáltatásokat, a pszichológusi szolgáltatásokat, tanfolyamokat, csoportfoglalkozásokat, valamint a tűzifa- és vetőmagosztás hagyták ki – rendszerint azért, mert nem is volt ilyen a program során. Prügyön szintén a hivatalos ügyintézésben nyújtott segítség, az élelmiszer-csomagok és ruhaadományok közvetítése volt a „legfontosabb” tevékenysége a programnak – legalábbis ha az elért támogatottak arányát nézzük. Relatív sokan vették igénybe a vetőmag és haszonállattal kapcsolatos kezdeményezést, illetve a csoportfoglalkozásokat is. Prügyön három lehetőség nem érintette a helyieket: tanfolyamok, tüzelő- és gyógyszerosztás.

A Máltai Szeretetszolgálat által nyújtott szolgáltatások szinte minden adományozottnak segítséget jelentettek, erről tanúskodik az, hogy minden támogatott alapvetően elégedett volt a nyújtott szolgáltatással kapcsolatban. A legtöbb kritika – alapvetően pozitív megítélés mellett – Sajóvárkonyban volt jellemző. Itt sem minden esetben igaz ez, de jellemző módon a ruhacsomagokkal, a gyógyszer- és vitamin-csomaggal, a babacsomaggal és a program által

szervezet programokkal kapcsolatban fogalmazódtak meg enyhén negatív vélemények. Ezek közül a ruhacsomagokat és a gyógyszercsomagokat kaptak viszonylag sokan.

Erken a tanodai, mosási, gyerekfelügyeletre vonatkozó és fejlesztői pedagógiai szolgáltatást érintő szolgáltatásokat vették igénybe a legnagyobb gyakorisággal. Sajóvárkonyban két program emelkedik ki a többi közül ebből a szempontból: a mosási szolgáltatásokat és a hivatalos ügyben nyújtott segítségkérés volt a leggyakoribb. Prügyön a tanodai és a csoportfoglalkozásokat említették, mint a leglátogatottabb programokat, szolgáltatásokat.

54. táblázat: Önöknek konkrétan segített-e valamiben a Máltai Szeretetszolgálat? Vett-e Ön már igénybe a Máltai Szeretetszolgálat által nyújtott szolgáltatások közül valamit? Azok körében, akik, vagy akiknek háztartástagja igénybe vett valamilyen szolgáltatást, %

	2022			ügyfél vette igénybe			ügyfél háztartástagja vette igénybe		
	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy
élelmiszercsomagot kapott	62	80	75	49	98	88	73	33	61
ruhaadományt kapott	46	80	75	45	96	86	47	39	63
babacsomagot kapott	29	9	25	18	9	12	37	11	39
gyógyszereket, vitaminokat kapott	56	35	9	45	38	14	64	28	4
gyerekelügyeletet vett igénybe	16	8	23	12	9	31	19	6	14
tanodai programban vettek részt családtagjai	61	0	45	69	0	47	54	0	43
fejlesztő pedagógiai szolgáltatást vett igénybe családtagja	27	0	31	47	0	24	10	0	39
pszichológusi szolgáltatást vett igénybe	30	0	18	49	0	20	14	0	16
a szeretetszolgálat által szervezett tanfolyamon vett részt	6	0	4	10	0	4	3	0	4
a szeretetszolgálat munkatársai segítettek valamilyen hivatalos ügy elintézésében	71	80	90	86	94	92	59	44	88
tüzelőt, tűzifát kapott	10	0	3	8	0	4	12	0	2
vetőmagot, növedék állatot kapott	16	0	53	8	0	59	22	0	47
a szeretetszolgálat által szervezett programon vett részt	41	11	37	63	11	59	22	11	14
mosási szolgáltatást vett igénybe	13	42	36	12	53	47	14	11	24
csoportfoglalkozásokon vett részt	34	0	50	59	0	76	14	0	22

55. táblázat: Hogyan értékeli a Magyar Máltai Szeretetszolgálat segítségnyújtását azokkal a szolgáltatásokkal kapcsolatban, amelyeket igénybe vett? Átlagok -100-tól +100-ig terjedő skálán (-100: egyáltalán nem volt elégedett; +100: teljesen elégedett volt). Azok körében, akik igénybe vették az adott szolgáltatást, átlagpont

	2022			ügyfél vette igénybe			ügyfél háztartástagja vette igénybe		
	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy
élelmiszercsomagot kapott	90	38	93	88	39	91	91	33	97
ruhaadományt kapott	82	50	93	77	53	90	86	29	97
babacsomagot kapott	98	42	90	100	75	75	98	-25	95
gyógyszereket, vitaminokat kapott	92	57	89	80	50	86	99	80	100
gyerekefelügyeletet vett igénybe	85	80	100	83	75	100	86	100	100
tanodai programban vettek részt családtagjai	92	-	93	91	-	100	94	-	86
fejlesztő pedagógiai szolgáltatást vett igénybe családtagja	90	-	94	89	-	92	92	-	95
pszichológusi szolgáltatást vett igénybe	86	-	92	90	-	95	75	-	88
a szeretetszolgálat által szervezett tanfolyamon vett részt	100	-	75	100	-	50	100	-	100
a szeretetszolgálat munkatársai segítettek valamilyen hivatalos ügy elintézésében	95	83	96	93	86	94	99	63	98
tüzelőt, tűzifát kapott	100	-	100	100	-	100	100	-	100
vetőmagot, növedék állatot kapott	88	-	85	88	-	90	88	-	78
a szeretetszolgálat által szervezett programon vett részt	91	43	95	94	60	97	85	0	86
mosási szolgáltatást vett igénybe	86	69	97	83	66	100	88	100	92
csoportfoglalkozásokon vett részt	88	-	92	90	-	92	81	-	91

56. táblázat: Milyen gyakran vette igénybe ezeket a szolgáltatásokat: legalább hetente, havonta vagy ennél ritkábban? Átlagok 0-tól -100-ig terjedő skálán (100: hetente, 50: havonta, 0: ritkábban). Azok körében, akik igénybe vették az adott szolgáltatást, átlagpont

	2022			ügyfél vette igénybe			ügyfél háztartástagja vette igénybe		
	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy
élelmiszercsomagot kapott	10	34	5	10	37	0	10	8	12
ruhaadományt kapott	4	40	8	2	46	2	5	7	16
babacsomagot kapott	10	8	0	17	13	0	7	0	0
gyógyszereket, vitaminokat kapott	5	26	0	7	22	0	4	40	0
gyerekefelügyeletet vett igénybe	47	40	35	42	50	28	50	0	50
tanodai programban vettek részt családtagjai	60	-	69	84	-	83	34	-	52
fejlesztő pedagógiai szolgáltatást vett igénybe családtagja	45	-	48	39	-	54	67	-	45
pszichológusi szolgáltatást vett igénybe	31	-	36	33	-	45	25	-	25
a szeretetszolgálat által szervezett tanfolyamon vett részt	0	-	0	0	-	0	0	-	0
a szeretetszolgálat munkatársai segítettek valamilyen hivatalos ügy elintézésében	38	63	22	45	73	31	30	13	12
tűzelőt, tűzifát kapott	0	-	0	0	-	0	0	-	0
vetőmagot, növendék állatot kapott	0	-	2	0	-	0	0	-	4
a szeretetszolgálat által szervezett programon vett részt	8	14	3	10	20	3	4	0	0
mosási szolgáltatást vett igénybe	57	81	38	67	80	40	50	100	33
csoportfoglalkozásokon vett részt	30	-	69	31	-	81	25	-	27

Prügyön szinte mindenki ismeri személyesen is a program munkatársait – ráadásul nemcsak egy-két ott dolgozót, hanem mindenkit. Erken és Sajóvárkonyban ennél lazábbak a személyes kapcsolatok a program munkatársaival. Utóbbi településeken az ismerettségben sokat számít, hogy kliensei voltak-e korábban a szervezetnek vagy sem. Azok ugyanis, akik nem, jóval lazább kapcsolatokat ápolnak a szervezet munkatársaival.

57. táblázat: Ismeri személyesen azokat, akik a Máltai Szeretetszolgálatnál dolgoznak jelenleg az Ön településén? Azok körében, akik hallottak a Máltai Szeretetszolgálat helyi tevékenységét, %

		mindenkit	egy-két munkatársat	senkit
2022	Erk	55	35	10
	Sajóvárkony (Ózd)	52	45	3
	Prügy	90	7	3
ügyfél	Erk	71	18	10
	Sajóvárkony (Ózd)	64	36	0
	Prügy	94	0	6
nem ügyfél	Erk	41	49	10
	Sajóvárkony (Ózd)	22	67	11
	Prügy	86	14	0

Prügyön jellemzően többször is voltak személyesen a klienseknél a szervezet munkatársai. Ugyanakkor, jellemző a program helyi involváltságára és a munkatársak tevékenységére, hogy még a nem kliensek nagy része is úgy nyilatkozott, többször tettek személyes látogatásokat náluk. Erken és Sajóvárkonyban ennél ritkábbak voltak a személyes látogatások, de a klientúra többsége ezeken a településeken is arról számolt be, hogy többször voltak náluk a Máltai Szeretetszolgálatnál. Nem meglepő módon, szinte mindenki – kliens vagy nem kliens – ismerte, hogy hol van a Máltai Szeretetszolgálat háza. Nem következik ebből, de a kutatásban részt vettek többsége – leszámítva Sajóvárkony nem kliens csoportjának egy részét – járt is már az épületben: tehát ez lényegében nem függ attól, hogy kaptak-e valamilyen szolgáltatást tőlük vagy sem.

58. táblázat: Voltak személyesen is Önnél a Máltai Szeretetszolgálat munkatársai? Azok körében, akik hallottak a Máltai Szeretetszolgálat helyi tevékenységét.

		többször is	egyszer	nem
2022	Erk	55	35	10
	Sajóvárkony (Ózd)	52	45	3
	Prügy	90	7	3
ügyfél	Erk	71	18	10
	Sajóvárkony (Ózd)	64	36	0
	Prügy	94	0	6
nem ügyfél	Erk	41	49	10
	Sajóvárkony (Ózd)	22	67	11
	Prügy	86	14	0

59. táblázat: Tudja-e hol van pontosan az Ön településén a Máltai Szeretetszolgálat épülete? Azok körében, akik hallottak a Máltai Szeretetszolgálat helyi tevékenységét, %

		jól tudja	rosszul tudja	nem tudja
2022	Erk	99	0	1
	Sajóvárkony (Ózd)	99	2	0
	Prügy	92	8	0
ügyfél	Erk	100	0	0
	Sajóvárkony (Ózd)	100	0	0
	Prügy	88	12	0
nem ügyfél	Erk	98	0	2
	Sajóvárkony (Ózd)	94	6	0
	Prügy	96	4	0

60. táblázat: Ön járt-e a Máltai Szeretetszolgálat házában/épületében a településen? Azok körében, akik hallottak a Máltai Szeretetszolgálat helyi tevékenységét, %

		többször is	egyszer	nem
2022	Erk	93	7	1
	Sajóvárkony (Ózd)	89	3	8
	Prügy	93	7	0
ügyfél	Erk	98	2	0
	Sajóvárkony (Ózd)	98	2	0
	Prügy	98	2	0
nem ügyfél	Erk	88	10	2
	Sajóvárkony (Ózd)	67	6	28
	Prügy	88	12	0

Mindhárom településen a többség szükségét látja annak, hogy a Máltai Szeretetszolgálat folytassa a településen a tevékenységét. A válaszok legfeljebb csak abban a dimenzióban tértek el, hogy az erki megkérdezettek harmada (különösen a nem kliens megkérdezettek) szerint nem magának, családjának lenne erre szüksége, hanem másnak a faluban.

61. táblázat: Mit gondol, szükség lenne-e folytatni a Máltai Szeretetszolgálat tevékenységét az Ön településén? Azok körében, akik hallottak a Máltai Szeretetszolgálat helyi tevékenységét, %

		igen, a megkérdezettnek/családjának szüksége lenne rá	igen, másnak szüksége lenne rá	nincs szükség
2022	Erk	68	32	1
	Sajóvárkony (Ózd)	80	17	3
	Prügy	88	12	0
ügyfél	Erk	80	20	0

		igen, a megkérdezettnek/családjának szüksége lenne rá	igen, másnak szüksége lenne rá	nincs szükség
	Sajóvárkony (Ózd)	92	9	0
	Prügy	88	12	0
nem ügyfél	Erk	58	41	2
	Sajóvárkony (Ózd)	50	39	11
	Prügy	88	12	0

A kérdőívben felsoroltunk húsz különböző szolgáltatást arra vonatkozóan, hogy milyen tevékenységeket, szolgáltatásokat nyújthat egy segítő szervezet egy hasonló program keretében és ezzel kapcsolatban arra kértük a kutatásban résztvevőket, hogy mondják meg egyenként, mennyire látják ezeknek helyben értelmét, mennyire van szerintük ezekre szükség. Jellemző, hogy Prügyön minden tevékenységet nagyon szívesen látnának, a vélemények többsége szerint mindegyikre nagyon nagy szükség lenne. Erken ehhez hasonló az összbenyomás, de egy-két kivétel azért akad: nem látják feltétlen szükségét a közösségi színháznak, szocio-dráma foglalkozásoknak; illetve a mediációs tevékenységgel kapcsolatban is erősen megoszlanak a vélemények. Sajóvárkonyban nem egyértelmű a kép, azaz valamennyire jobban szórnak a válaszok. Ezek szerint három dologra lenne kiemelt szükség: krízishelyzethez kapcsolódó szolgáltatásokra, kisgyerekes anyukák segítésére és munkaerőpiaci integrációt elősegítő programra, tanácsadásra. Ami viszont kevésbé kell, az a pszichológusi/addiktológusi tanácsadás, a sportfoglalkozások, a mozgás- és táncfoglalkozások szervezése, valamint a közösségi színház, szociodráma foglalkozások.

62. táblázat: Mennyire lenne szükség Ön szerint ezen a településen a következő típusú szolgáltatásokra, segítségre? Átlagok -100-tól +100-ig terjedő skálára vetítve. Összes megkérdezett, átlagpont

	2018			2022			ügyfél			nem ügyfél		
	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy
pszichológus és/vagy pszichiáter és/vagy addiktológus szakértő	16	46	85	49	17	82	63	5	69	36	28	96
drogprevenációs programok	31	68	87	60	25	81	61	13	69	58	37	94
felvilágosító, bűnmegelőzési (pl. prostitúció, családon belüli erőszak) program, kortárs segítőkkel	27	59	87	50	56	88	53	59	82	47	53	93
pénzgazdálkodási szakértő	18	30	81	33	65	74	31	78	56	35	53	93
mozgás- és táncfoglalkozások	20	49	82	25	21	83	26	16	74	25	26	93
közösségi színház, szociodráma foglalkozások	14	39	81	-3	15	77	-4	-2	78	-2	32	74
sportfoglalkozások	44	76	86	56	19	86	54	3	80	58	35	92
krízishelyzethez kapcsolódó szolgáltatások, természetbeni segítségek (pl. pelenka, tűzifa, kollégiumi csomag)	82	87	93	68	81	90	76	95	87	61	67	93
középiszkolás korú gyermekek iskolai előmenetelének iskolán kívüli támogatása, tehetségfejlesztés	43	76	90	64	65	90	64	79	84	64	51	95
közösségi programok, közösségfejlesztés	44	75	93	61	49	92	63	55	89	60	42	94
kirándulás gyerekeknek	72	84	93	77	37	94	75	39	93	79	36	94
kulturális programok	59	76	91	48	33	94	46	33	93	49	33	94
fejlesztő-, gyógypedagógiai szolgáltatások	58	76	91	59	37	90	64	42	84	55	32	96
tanulók iskolai felzárkóztatása	56	81	93	68	52	90	68	67	84	69	38	96
tanulók pályorientációjának segítése	51	81	91	60	48	90	64	60	83	58	37	96
munkaerőpiaci tanácsadás, álláskeresés segítése	54	86	92	58	74	88	65	91	80	52	58	96
kisgyerekes anyukák segítése	72	92	93	65	79	90	68	95	81	62	63	98
szülői szerep erősítését célzó tréningek, foglalkozások és közösségi tevékenységek	37	70	90	37	66	88	40	78	81	35	55	95
a családok és az oktatási intézmények közötti együttműködés megerősítése	50	73	92	39	54	86	46	69	77	33	39	94
mediáció, vitás ügyek, konfliktusok rendezése	16	51	85	9	42	83	11	51	72	7	33	94

Egy másik kérdésben arra tettünk kísérletet, hogy ne konkrét szolgáltatási javaslatokkal, hanem segítő területekkel kapcsolatban állítsanak fel a saját életüket érintő „szükségletlistát”. A három településen részben máshogy alakultak a kapott rangsorok. Erken például a lakhatással, gyerekfelügyelettel és a munkakereséssel kapcsolatos segítségnek örülnének a legtöbben. Ezzel szemben Sajóvárkonyban a munkakeresés, a szociális segítség és az életvezetési tanácsadás (benne: gazdálkodással, egészségügyi problémákkal kapcsolatos segítségnyújtás) iránt érdeklődnének a legtöbben. Prügyön szintén fontos a szociális segítség, de a lakhatás kérdései is kiemelt problémának számítanak, ahogy az életvezetéssel kapcsolatos szolgáltatásokat is sokan örömmel fogadnák. Erken és Sajóvárkonyban a négy évvel ezelőtti válaszokhoz képest a munkakereséssel kapcsolatos segítségigény változatlan maradt, a másik két terület tehát korábban kevésbé tűnt fontosnak a rangsorban. Prügyön a lakhatás az „állandó” terület. Érdekes módon Prügyön a munkakereséssel kapcsolatos szükség négy évvel ezelőtt magasan vezette a listát, a jelenlegi felmérésben viszont az utolsó helyre került.

63. táblázat: Ha rangsorolni kellene a következő típusú dolgokat, mire lenne a leginkább szüksége az Önök családjának? És mire másodsorban? És mire harmadsorban...? Összes megkérdezett (1: leginkább szükséges; 6: legkevésbé szükséges), átlagpontok

		munkakereséssel kapcsolatos segítség	lakhatással, lakásfelújítással kapcsolatos segítség	gyerekek felügyelete, segítése, fejlesztése	szabadidő eltöltési lehetőségek	életvezetéssel kapcsolatos segítség	szociális jellegű segítség
2018	Erk	3,43	3,60	3,76	4,58	3,67	1,77
	Sajóvárkony (Ózd)	2,23	2,37	3,22	4,96	4,78	3,47
	Prügy	1,56	2,71	3,35	5,28	4,18	3,93
2022	Erk	3.23	2.47	2.90	3.79	4.29	3.67
	Sajóvárkony (Ózd)	2.57	2.91	5.11	5.16	2.70	2.55
	Prügy	4.27	3.26	3.35	4.24	3.28	2.62
ügyfél	Erk	3.52	2.59	2.89	4.27	3.98	3.53
	Sajóvárkony (Ózd)	2.76	2.72	5.26	5.36	2.42	2.48
	Prügy	3.86	2.80	4.56	4.53	3.24	2.06
nem ügyfél	Erk	2.96	2.37	2.91	3.36	4.61	3.81
	Sajóvárkony (Ózd)	2.38	3.10	4.96	4.96	3.00	2.62
	Prügy	4.69	3.73	2.15	3.94	3.31	3.19

Az erkiek és a prügyiek nagyon hasonlóan vélekednek néhány, a segítőszervezetek munkájával kapcsolatos kijelentéssel kapcsolatban. A segélyszervezetekre alapvetően negatív tónusú kijelentéseket elutasítják, kivételt ez alól csak néhány esetet találunk - például "csak" inkább nem értenek egyet azzal, hogy a segítőszervezetek főként a gyerekeknek, gyerekes családoknak tudnak segíteni. Az erkiek véleménye csupán egy árnyalatnyit bizonytalanabb,

mint a prűgyieké. Sajóvárkonyban ezzel szemben sokkal megosztottabb a közvélemény. Különösen azon állításokkal kapcsolatban, amelyek a segítőszervezetek megjelenése okozta konfliktusokkal, a segítőszervezetek nagy baj esetén jellemző segítőtevékenységével vagy a segítőtevékenység célzottságával kapcsolatosak. Nagy a válaszok heterogenitása abban a kérdésben is, hogy vajon a segítőszervezetek munkáját az önkormányzatoknak kellene-e elvégezni vagy sem. Az erkiekkel és a prűgyiekkel ellentétben a sajóvárkonyi lakosok többsége egyetért azzal a kijelentéssel, hogy a településen élők nem tudják értékelni a külső segítséget. Az ügyfelek és a nem ügyfelek véleménye egyik településen sem különbözik egymástól nagy mértékben. Talán egy "kilógó" esetet érdemes kiemelni: a Sajóvárkonyban élő ügyfelek nagyobb bizalmat adnak a segítőszervezetek munkájával kapcsolatban, mint a segélyszervezettel kliensi kapcsolatban nem állók. Az mindenestre pozitívum mindhárom település esetében, hogy a kutatásban résztvevők nagy többsége egyetértett azzal a kijelentéssel, hogy a segítőszervezetek munkája nagyon fontos az ott élő emberek számára.

Az attitűdkérdésekre adott válaszokat - egy, méghozzá az első kijelentés kivételével - egy véleménydimenzióba, egy faktorba rendeztük, amit a könnyebb érthetőség kedvéért ugyancsak -100-tól +100-ig terjedő skálára vetítettünk. Ez a faktor tehát azt fejezi ki, hogy mennyiben van támogató attitűd a segélyszervezetek munkájával kapcsolatban. A mutató pozitív értékei a támogató attitűd meglétét, negatív értékei a támogató attitűd hiányát fejezik ki. Prűgyön közel a maximum értéket vette fel az index, de ettől nem sokban maradt el az erki összesített érték sem. A fentiekből következően már nem meglepő, hogy a sajóvárkonyiak véleménye viszont igen bizonytalan, a középérték környékén mérhető - azaz e település lakói eléggé megosztottak a segélyszervezetek munkájának megítélésével kapcsolatban. Talán kissé meglepő, de ezen a megosztott véleménystruktúrán az sem változtat, hogy ügyfélként kerültek-e kapcsolatba a Szeretetszolgálattal vagy sem. Az erkiek és a prűgyiek véleménye sem különbözik akkor, ha az ügyfeleket-nem ügyfeleket hasonlítjuk össze.

64. táblázat: Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Átlagok -100-tól +100-ig terjedő skálán. Összes megkérdezett (-100: egyáltalán nem ért egyet; +100: teljesen egyetért), átlagpont

	2022			ügyfél			nem ügyfél		
	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy	Erk	Sajóvárkony (Ózd)	Prügy
A segítőszervezetek munkája nagyon fontos az itt élő embereknek.	84	83	99	75	93	100	91	74	98
Az itt élők nem tudják értékelni a külső segítséget.	-27	56	-82	-31	86	-72	-24	27	-93
A segítőszervezetek munkáját az önkormányzatnak kellene elvégezni.	-66	-9	-96	-64	-7	-96	-68	-12	-96
A segítőszervezetek általában nem azokon segítenek, akiknek kellene.	-78	-13	-99	-74	-11	-100	-82	-14	-98
Amikor baj van, a segítőszervezetek nem tudnak mit tenni.	-83	-7	-99	-78	-9	-99	-87	-6	-98
A segítőszervezetek munkatársai sokszor kivételeznek.	-85	-34	-99	-80	-45	-100	-90	-23	-98
A segítőszervezetek nem olyan segítséget nyújtanak, ami kellene a rászorulóknak.	-78	-20	-99	-70	-18	-99	-86	-22	-98
A segítőszervezetek főként a gyerekeknek, gyerekes családoknak tudnak segíteni.	-60	-15	-93	-67	-24	-88	-54	-7	-98
Bizalmatlan vagyok a segítőszervezetek munkatársaival.	-85	-58	-99	-79	-79	-100	-90	-38	-98
A segítőszervezetek csak konfliktusokat gerjesztene a településen.	-92	2	-99	-90	-4	-100	-93	9	-98

65. táblázat: Segítőszervezet tevékenység megítélése –Faktorátlagok 0-tól 100-ig terjedő skálára vetítve

		átlag
2022	Erk	+73
	Sajóvárkony (Ózd)	+10
	Prügy	+96
ügyfél	Erk	+71
	Sajóvárkony (Ózd)	+11
	Prügy	+95
nem ügyfél	Erk	+75
	Sajóvárkony (Ózd)	+9
	Prügy	+97

A kvalitatív kutatás eredményei, főbb megállapítások

Az interjúk főbb tapasztalatait először témakörönként foglaljuk össze, és ezt követően térünk ki az egyes települések sajátosságaira. Azért teszünk így, hogy az interjúalanyaink anonimitását védjük, másrészt azokra a tapasztalatokra helyezzük a hangsúlyt, melyek több helyszínen is előjötték.

A projekt fogadtatása a településen

A három település eltérő helyzetben volt abból a szempontból, hogy mennyire számított újdonságnak a Máltai Szeretetszolgálat megjelenése. Erken már hosszabb ideje jelen volt a Málta, Sajóvárkonyban is volt már korábban tanoda, de szélesebb körben nem ismerték a szervezet működését, míg Prügyön teljesen újonnan jelent meg a szervezet. Ezzel együtt különösen fontos és érzékeny téma, hogy milyen a fellépése, megjelenése a szervezetnek a helyi közösség előtt, mivel az első benyomások hosszútávon meghatározhatják a közösségi percepciókat. Mindegyik településen egységesen számoltak be arról a munkatársak, hogy az MMSZ-nek alapvetően egy adományozó, közvetlenül, dologi segítséget nyújtó imázsa ismert, és a helyi lakosok is az ilyen segítségeket tudják elsősorban segítségként azonosítani, és az elsődleges elvárásaik is ehhez kapcsolódnak. A projekt által nyújtott szolgáltatások sokszor nem értelmeződnek segítségként, ezért a bevonás sem egyszerű. Nehéz megtalálni annak a módját, hogy mivel lehet a közösségi ház iránt elkötelezetté tenni, „odakötni” őket.

A helyi közösséggel való kapcsolattartás megkönnyítése érdekében született a helyi kapcsolattartók munkaköre. Helyi kapcsolattartóként olyan munkatársakat foglalkoztattak a projektben, akik helyben laknak, ismerik a helyi közösséget, ennek elfogadott tagjai. Ismerve a helyi közösségek töredezettségét, a törésvonalakat okozó konfliktusokat ez azonban sokszor ahhoz vezet, hogy egy-egy csoport, vagy szélesebb rokonsági kör percepcionálódik kedvezményezettként. Vagyis sosincs jó megoldás, a legtöbb, amit lehet tenni az az, hogy tudatában lenni ezekkel az előre megjósolható folyamatokkal.

A három településen eltérő tapasztalatokról számoltak be a projekt fogadtatásával kapcsolatban. Erken lényeges változás nem történt az MMSZ jelenlétében, a helyiség nem változott, a szolgáltatások köre valamelyest bővült a projektnek köszönhetően, a helyi közösség továbbra is „tanodaként” hivatkozik a Máltára. Prügyön újonnan jelent meg a Málta, a beszámolók szerint a kezdeti nehézségek ellenére sikerült elfogadtatni magukat a településen, ez köszönhető a települési intézményrendszer (polgármester, szociális ellátórendszer) támogatásának is, melyek kiépítésére jelentős hangsúlyt fektettek a projekt első szakaszában. Ezt azzal is sikerült megerősíteni, hogy Prügyön a nem roma idősebb korosztály is – akik a település demográfiai jellemzői miatt jelentős számban élnek a településen, ellentétben a két másik településsel – kiemelt hangsúlyt kapott a programokba való bevonásban. Prügyön a kezdeti átmeneti helyiség után új telephelyet vásárolt a Málta. Azzal kapcsolatban már megoszlottak a vélemények, hogy közösségi ház elhelyezkedése a településen belül mennyire szerencsés. A „roma telep” ugyanis viszonylag távolabb helyezkedik el a közösségi háztól, a telephely központi fekvése azonban elősegítette azt, hogy

a nem roma népesség is aktív használója legyen a háznak a romákkal együtt, ami viszont az integrációt segítette. Sajóvárkony helyzete több szempontból is speciális. Egyrészt nem egy konkrét településről, hanem egy településrészről van szó, amire kevésbé jellemző egy integrált közösség, ami szintén megnehezítette a bevonást. Másrészt nagyobb létszámú, továbbá földrajzilag is nehezebben bejárható településrész a másik két településhez viszonyítva. Vagyis sokkal kevésbé lehetett már egy létező közösségre építeni a programokat. Több vélemény is volt azzal kapcsolatban, hogy talán a közösségi ház helyszínválasztása sem volt a legszerencsésebb, vagy inkább egy szűkebb területre kellett volna koncentrálni.

A projekt munkatársainak szakmai tapasztalatai

A projekt munkatársainak többsége valamilyen szociális területről érkezett, vagyis voltak már előzetes tapasztalataik hasonló társadalmi-kulturális-gazdasági jellemzőkkel rendelkező ügyfelekkel való munkában. Ez azonban a leginkább az állami intézményrendszer keretei között valósult meg, és nem a civil szektorban. A legnagyobb különbség ebben – a beszámolók szerint – ott érhető tetten, hogy az állami-önkormányzati szektorban az ügyfelek együttműködése sok esetben nem önkéntes, míg a civil területen önkéntes alapon működnek együtt az ügyfelek. A tapasztalatok leginkább ezen a területen hiányoztak, hogyan lehet jó kapcsolatot, bizalmat kialakítani egy eltérő keretrendszerben. A munkatársak előtt a problémák nem voltak ismeretlenek, hanem sokkal inkább az volt ismeretlen, hogy egy más szempontból hogyan közelítsenek a problémákhoz. Többen megjegyezték, hogy a projekt, illetve a projektkörnyezet által nyújtott keretek voltak ismeretlenek és talán túlságosan lazák számukra, amiben nehéz megtalálni azt a formát, hogy az ügyfeleket mégis elkötelezetté tegyék. Emellett azonban számos előnyt is kiemeltek, például azt tapasztalták, hogy sok esetben szívesebben fordulnak hozzájuk a problémájukkal az emberek, mert nem a hatóságot látják bennünk, nem kell attól félni, hogy a segítségkérésnek végül valamilyen retorzió lesz a vége. Továbbá több idő is van, a személyesebb, közvetlenebb viszony kiépítésére. Ezzel együtt az új munkatársak szinte mindegyike szívesen látott volna több felkészítést, tapasztalatcserét a munkakörre vonatkozóan.

A projekt által nyújtott tevékenységek

Általános tapasztalat volt, hogy az MMSZ kisebb-nagyobb változatosággal ugyanazokat a projektszolgáltatásokat nyújtja, vagyis pontosabban a szolgáltatások „alapfilozófiája” ugyanaz, a jelenléten alapuló szociális munka, melynek települési sajátoságonként, illetve finanszírozási háttértől függően eltérő hangsúlyai vannak. Sokkal kevésbé jellemző a projektszemlélet, aminek az egyik oldala az, hogy függetlenül a projektelvárásoktól hasonló szolgáltatások jelennek meg, a másik oldala pedig az, hogy nehéz szétszálazni az egyes projektelemeket. Jellemző az is, hogy a munkatársak bár ugyanazt a tevékenységet végzik, együtt dolgoznak, de a tevékenységek, munkakörök finanszírozási háttere eltérő. Ezért is van az, hogy nehéz egy-egy projekt hatását azonosítani. A jelenlét egyik legmarkánsabb eleme a közösség tagjainak segítése a hivatalos ügyintézésben. A hátrányos helyzetű közösségek tagjai sok esetben nem rendelkeznek azokkal az ismeretekkel, készségekkel, jártassággal és

bizalommal sem, hogy hivatalos ügyeket önállóan intézzék. A családsegítő szolgáltatás kapacitása pedig nem megfelelő erre, ezért ez a szolgáltatás hiánypótlónak tekinthető az egyes településeken. Itt jellemzően olyan ügyekre kell gondolni, mint hivatalos szervekkel való levelezés, kérelmek írása, segélyezési ügyek. Jellemző, hogy bár az okostelefonok elterjedtek, azok használata leginkább a közösségi oldalakra korlátozódik, és az információszerzés, illetve ügyintézés kompetenciái hiányoznak. Szintén nem jellemző, hogy e-mail címekkel rendelkezzenek, illetve e-mailt használnának. Továbbá bizonyos informatikai kompetenciákban is jelentős elmaradás tapasztalható (pl.: szövegszerkesztés), ami szintén megnehezíti a hivatalos ügyek intézését. Ezeknek a készségeknek a fejlesztésében mind segített a projekt.

A másik ilyen elem az önéletrajzok írása volt. Az elmúlt években, pont a projekt időszaka alatt, jelentősen bővült a foglalkoztatás, így olyan munkavállalók is megjelentek az elsődleges munkaerőpiacon, akik korábban vagy az informális gazdaságban, vagy a közfoglalkoztatásban voltak csak jelen. A munkahelyre való jelentkezés nulladik akadálya sok esetben az e-mailben kért önéletrajz.

Szintén sok helyen hangsúlyt fordítottak a tervezett pénzbeosztás, háztartásvezetés kérdésére. Ez egy nagyon komplex, sok tényezős problémakör. Vajon az állandó szűkösség, illetve a kölcsönös szívességi rendszerek hálózatában mi számít racionális gazdálkodásnak. Mi a beosztás, illetve tervezés, kifizetődő, ésszerű módja? Szociológiai tapasztalatok azt mutatják, hogy a „nagybevásárlás” intézménye, valamint a pénz minél gyorsabban, nehezebben mobilizálható javakká való konvertálása adott társadalmi-kulturális körülmények között jóval racionálisabb magatartásnak számít, mint a pénz beosztása. Beszámolók szerint ebben nem is tudott jelentős sikereket elérni a program. Meglátásunk szerint ebben a társadalmi-kulturális kontextusok kölcsönös félreértése is szerepet játszik. Annak a belátása, hogy egy olyan társadalmi-kulturális kontextusban, ahol a háztartás mint gazdálkodási egység határai fluidabbak, nehezebben értelmezhető és kivitelezhetőek a normatív szempontból racionálisnak tartott gazdálkodási magatartások. A szűkösség, az állandó hiány, az adott háztartáson túlnyúló szolidaritási hálózatok szempontjából sok esetben racionálisabbnak tűnik a könnyen mobilizálható javak (készpénz) nehezebben mobilizálható (élelmiszer), illetve szimbolikus javakká (státuszfogyasztás, önjutalmazás, önreprezentáció) való azonnali konvertálása, mert ezekben a formákban könnyebben megtartható és realizálható a haszon, mint egy normatív szempontból racionális pénzgazdálkodás esetében, ahol nagy valószínűséggel az erőforráshiányos környezet amúgy is felemésztené a megtakarításokat.

Hangsúlyos, az életminőséget és a tágabb közösség megítélését is jelentősen befolyásoló probléma a porták rendezettsége, illetve a felelős állattartás kérdése. Minden településen jelentős probléma a szemétkérdés, illetve a kóborkutyák. A projekt munkatársai ezekkel a kérdésekkel is igyekeztek foglalkozni, azonban ezen a területen mérsékelt sikerekről számoltak be.

Kevésbé látható, de annál súlyosabb kérdés a mentális egészség és az ezt övező előítéletek kérdése. A program az egyes helyeken változó mértékben nyújtott pszichológiai szolgáltatást.

A pszichológiai szolgáltatással kapcsolatban nagyon ambivalensek a tapasztalatok. Egyrészt a legtöbb esetben maguk a szolgáltatást nyújtók sincsenek megfelelően képezve a kedvezőtlenebb szociális háttérrel rendelkező kezelésére. A pszichológia sokkal inkább a középosztály által normatív módon képviselt szabályrendszert követ, a terápiás eljárások is ennek megfelelően vannak kialakítva, és a képzésben sem kap hangsúlyt az, hogy milyen speciális jellemzői, igényei vannak olyan társadalmi csoportok esetében, ahol a keretek és a szabályok sokkal képlékenyebbek, vagy mást jelentenek. Mindezzel együtt a megfelelő szakemberek megtalálása is óriási kihívást jelent. A közösség tagjainak oldaláról pedig jelentős kihívás a mentális szolgáltatásokat övező erőteljes stigma, az adaptív megküzdési stratégiák ismeretének és gyakorlatának hiánya, egyáltalán a problémák felismerésének képessége, kiegészülve a közösség negatív megítélésével. Vagyis a mentális szolgáltatások nyújtásának formája mindenképpen egy átgondolandó terület lenne. Egyelőre megfelelő bizonyítékokon alapú kutatás sem áll rendelkezésre a mentális problémák elterjedtségéről és jellemzőiről ebben a társadalmi közegben. A munkatársaknak szórványos képe van ezekről, attól függően, hogy mennyire sikerül bizalmi kapcsolatot kiépíteniük, vagy mennyire érzékenyek az adott kérdésre. Számos beszámoló enged arra következtetni, hogy nagyon gyakori a családon belüli erőszak, a nőket, gyerekeket ért bántalmazások, melyek megítélésében a kulturális közeg is sokkal megengedőbb. A depressziós, szorongásos kórképek maladaptív coping mechanizmusokkal történt „kezelése”, ami a férfiak esetében a (új pszichoaktív szerek) droghasználatot, míg a nők esetében jellemzően a benzodiazepin alapú szorongásoldók gyakori fogyasztását jelenti.

Szolgáltatási elemként jelent meg a gyógypedagógus által nyújtott szolgáltatás. Az állami intézményrendszer által nyújtott gyógypedagógiai szolgáltatás hozzáférhetősége jelentős akadályokba ütközik, egyrészt a diagnosztikai problémák (sokszor nem is kerül sor a diagnózisra, mert el kellene hozzá utazni), másrészt a kapacitáshiány miatt (még a megfelelő diagnosztika ellenére is sem képes az előírt szolgáltatást nyújtani). Kérdés, hogy egy program által korlátozottan nyújtott gyógypedagógiai szolgáltatás mennyiben képes ezt a hiátus pótolni. Erre a megfelelő mérések hiányában nehéz válaszolni.

A projekt tevékenysége volt a csoportos fejlesztések, foglalkozások megvalósítása. Ezt azonban nem mindegyik helyszínen sikerült megvalósítani a bevonás nehézségei miatt. A csoportképzés eleve egy nehéz műfaj, hiszen elkötelezettséget, rendszerességet és bizonyos fokú titoktartást, bizalmat kíván a résztvevőktől, amit ebben a közegben csak hosszú munkával lehet kialakítani, még olyanoknak is, akiknek kellő rutinja van ebben. Ennek ellenére a beszámolók szerint találtunk jó példákat és sikereket ezen a területen. A legnehezebb kétségkívül a férfiak bevonása ezen a téren, pedig sok esetben kulcsfontosságú lenne őket is bevonni. A későbbiekben érdemes lenne ennek a módszertanán és a gyakorlatát is jobban kidolgozni és előkészíteni.

A program részét képezte minden településen bizonyos számú babadoboz kiosztása. A babadoboz mindenhol nagy népszerűségnek örvend. Itt a problémát inkább az okozta, hogy

nem minden esetben az igényeknek megfelelő ütemben érkezett, és ez további konfliktusokhoz vezet a közösségen belül.

Volt olyan település, ahol a program részét képezte egyrészt a közösségi kerthasználat, másrészt az otthoni zöldségtermesztés elősegítése. A hátrányos helyzetű településeket célzó fejlesztő programok állandóan visszatérő eleme a háztáji porták művelésbe való bevonása önfenntartás céljából. Általános tapasztalat, hogy ezek a kezdeményezések kevésbé szoktak sikeresek lenni. Egyrészt a háztáji gazdálkodás jelentős élők munkát igényel, melynek a befektetett munkához képest nincsen racionális gazdasági haszna, leginkább az szeret otthon zöldséget termelni, akinek ebből valamilyen szimbolikus haszna is származik (pl.: szereti hobbiból csinálni, valamiért fontos neki, hogy a saját termékét fogyassza). Másrészt a háztáji termelés minden híresztelés ellenére jelentős mértékű szakértelmet és rendszerességet igényel. Harmadrészt a porták átjárhatósága, a megfelelő lezárhatóság és védelem (pl.: vadaktól vagy a szomszédságtól) hiánya miatt a nehéz munkával elért eredmények sem feltétlenül vannak biztonságban. Mindezek miatt az ilyen irányú programok általában a kezdeti lelkesedést követően kudarcba szoktak fulladni.

A projekt elemét képezték a különböző közösségi programok megszervezése is. Az egyes helyszíneken eltérő közösségi programok valósultak meg, melyek lebonyolítását a járványhelyzet szintén megnehezítette. A közösségi programokkal kapcsolatban két nehézséget emeltek ki a projekt munkatársai. Egyrészt a szabadon felhasználható dologi költségek szűkösségét, másrészt a bevonás nehézségét. Bár mindegyik helyszínen beszámoltak sikeres közösségi programokról, sokszor nehezükre esett bevonni az embereket, főleg a szülőket. Arról számoltak be, hogy a gyerekek bevonása általában egyszerűbb, ott inkább kezdetben szokott probléma lenni, amíg a szülők bizalmát sikerül elnyerni azzal kapcsolatban, hogy elengedjék a gyerekeket.

A projekt megvalósításának nehézségei

A megvalósítással kapcsolatban általános probléma volt, hogy helyben sok esetben nem voltak tisztában a projekt elvárásaival, sem a konkrét indikátorok, sem a szakmai tartalom szempontjából. Ehhez szorosan hozzátartozik, hogy a projekt vezetésének szintjén is gyakori volt a fluktuáció, illetve a helyi megvalósítók úgy érezték: magukra vannak hagyva, nagyon hektikus a kapcsolat a központtal. Ennek ugyan lehetnének a pozitív oldalai is, nevezetesen a nagyobb autonómia, a helyi viszonyokra való rugalmasabb, önálló reagálás, de ez az autonómia nem járt egyben döntési szabadsággal, a költségek és a megvalósítás szempontjából a központra voltak utalva, ahonnan sok esetben kése jött vagy nem jött válasz, ez azt az érzetet keltette, hogy magukra vannak hagyva, nem is érdeklődnek a munkájuk iránt, nincs valódi gazdája a projektnek. Ez a magárahagyottság érzés akkor is markánsan megjelent, amikor a helyi közösség részéről támadás érte a projektet, és a helyi munkatársak azt érezték, hogy nincs, aki kiálljon mellettük.

A másik jelentős probléma az adminisztrációs elvárások tisztázatlansága és következetlensége. Ugyan a projekt elképzelései között szerepelt egy egységes és könnyen kezelhető adminisztrációs felület létrehozása, ez azonban a beszámolók szerint elég használhatatlan minőségben valósult meg. Kevésbé igazodott a tevékenységhez, nem segíti, sokkal inkább akadályozza a munkájukat. Probléma az is, hogy az sem volt világos, hogy pontosan milyen tevékenységeket és milyen módon kell adminisztrálni. Ez az adminisztrációs bizonytalanság jelentős stresszt is okoz a munkatársak körében. Az adminisztrációval kapcsolatban az is felmerült, hogy sok esetben indokolatlannak érzik a munkatársak azt, hogy a szolgáltatásokat igénybe vevő ügyfelektől túl sok személyes adatot kérnek be, ami bizalmatlanságot szül.

A projekt megvalósítását nagyban nehezítette a 2020 márciusában megjelenő COVID járvány. A projekt gerince a személyes kapcsolatépítésre és kontaktusokra alapozott, melyek a megvalósítás egy jelentős időszakában korlátozva volt csak lehetőség. Eltérő beszámolókat hallottunk azzal kapcsolatban, hogy a helyi közösség hogyan reagált a járvány miatti intézkedésekre, illetve ez az egyes időszakokban is változott. Többen számoltak be arról, hogy kezdetben jelentős szkepszis övezte a járványt, majd a megbetegedések és a rossz általános egészségügyi állapot miatti súlyosabb következmények miatt a félelem is jelentősen megnőtt. Szintén jelentős konfliktusokkal járt a járványügyi intézkedések (maszkviselés, kézmosás) betartatása. Az is tapasztalat volt, hogy az iskolák sok esetben nem tudták megfelelő technikai felkészültség és kompetenciahiányok miatt a távoktatással járó kihívásokat kezelni, és ez is további nehézségek elé állította a programot.

A program eleme volt a mosodai szolgáltatás lehetősége is, a járvány ezt a szolgáltatáselemet is ellehetetlenítette egy időre. Sok háztartásban problémát jelent a vezetékes vízszolgáltatás hiánya. Ezt a problémát igyekezett mérsékelni az a szolgáltatáselem, hogy az arra rászorulóknak a közösségi házban mosási lehetőséget biztosítottak. A COVID járvány kitörésével azonban ezt a szolgáltatást járványbiztonsági okokból le kellett állítani.

Jelentős terhet ró a projekt munkatársaira a közösségi házak üzemeltetési feladatai. A beszámolók szerint sok ügyes-bajos dolog előfordul a házak körül, és amellet, hogy ez már önmagában jelentős időt felemészt, kisebb-nagyobb javítanivalók, vagy beszerzések esetében nincs szabad kezük, sokszor a központ jóváhagyására kell várni, ami jelentősen megnehezíti és elhúzza a problémák megoldását. Ehhez kapcsolódik az is, hogy sok esetben jelentett problémát, hogy csupán egy-egy munkatárs rendelkezik jogosítvánnyal a projekt által foglalkoztatott munkavállalók közül, és a projekt nem is biztosított gépkocsit. Így egy-egy munkatársa jelentős terhek rakódtak. Itt megfontolandó lenne, hogy a Málta biztosítsa a jogosítvány megszerzéséhez szükséges anyagi feltételek azon munkatársak számára, akik jelenleg nem rendelkeznek jogosítvánnyal, ezzel jelentősen lehetne javítani az egyenletesebb munkaterhelést. Továbbá, a „szolgálati gépkocsi” biztosítása a hatékonyabb munkavégzés céljából.

Az interjúk során az is felmerült, hogy a projekt hatékonyabb lebonyolítása szempontjából érdemes lenne a munkatársak kompetenciáinak jobb feltérképezésére. Ez alatt két dolgot is értünk. Egyrészt a könnyen fejleszthető kompetenciák elérésének hozzásegítését, másrészt a

meglévő kompetenciák elismerését. Voltak olyan munkatársak, akik kevésbé érezték azt, hogy tapasztalataik, kompetenciáik megfelelően mértékben lennének kihasználva. Ide tartozik az is, hogy az elismerések, visszacsatolások sokszor hiányoztak a munkából. Nem volt olyan mechanizmus, mely alapján mérhető lett volna, hogy mi a siker, valaki mikor végzi jól a munkáját, mi tekinthető eredményes munkavégzésnek, és emiatt nem is történtek meg az elvégzett munkával kapcsolatos visszajelzések.

Bár a projektbe voltak képzési elemek beépítve, a munkatársak jobban örültek volna annak, ha ezek a képzések „házhoz” jönnek, és jobban az ő igényekre van szabva, vagy akár nekik legyen szabad választások a számukra megfelelő képzés kiválasztásában. A projekt által nyújtott mentálhigiéniai támogatással nagyrészt elégedettek voltak, az alkalmak sokat jelentettek számukra, amikor a két munkatárs meglátogatta időről-időre őket.

Problémaként merült fel, hogy – főleg az egyik helyszínen – jelentős volt a munkatársak fluktuációja. A másik két megvalósítási helyszínen ez nem jelentett problémát. Problémát jelent viszont a versenyképes bérek hiánya. A projektben fizetett bérek nem számoltak az inflációval, ami főleg az utolsó évben jelentett problémát. A jövőbeli esetleges tervezéskor érdemes kalkulálni a megváltozott gazdasági környezettel és a bérek tekintetében ezt is figyelembe venni, mert ez csökkentheti a fluktuáció mértékét, ami alapvető fontosságú az ilyen típusú projektek lebonyolításában, ahol a személyes kapcsolatokon és a bizalom kiépítésén nagy hangsúly van.

Több helyen kaptunk olyan visszajelzést is, hogy nehézséget okozott, hogy nem volt lehetőségük az azonnali segítségnyújtásra. Számos olyan élethelyzettel találkoztak, ahol szükséges lett volna azonnali anyagi vagy élelmiszer formájában történő segítségnyújtásra. Bár ezeknek a projekteknek nem az azonnali, krízis jellegű segítségnyújtást a céljuk, ennek ellenére sokat segítene az ügyfelekkel való kapcsolat kialakításán és a problémás helyzetek kezelésén is, ha lehetőség lenne bizonyos mértékű krízis jellegű segítségnyújtásra.

A projekt sikerei, hatása

Megkérdeztük a munkatársakat azzal kapcsolatban, hogy ők mit tartanak a projekt sikerének, eredményének, hatásának. Azt szinte mindenki kiemelte, hogy nagyon nehéz konkrét dolgokat megfogalmazni ezzel kapcsolatban, illetve hogy ezek a beavatkozások hosszabb időtávban képesek hatást kifejteni. Ennek ellenére a megfogalmazott vélemények alapján a következőket emelték ki. Ismert lett a Máltai Szeretetszolgálat az egyes településeken, az ott lakók jelentős része ismeri a közösségi házat, annak szolgáltatásait és hogy milyen probléma esetén tudnak segítségért fordulni.

Jelentős számú ott lakóval, családdal alakultak ki bizalmi kapcsolatok ebben az időszakban, amikre alapozva a továbbiakban hatékony fejlesztő munkát lehet végezni. A családok egy jelentős része ismeri őket, és mer hozzájuk fordulni olyan kényes problémákkal kapcsolatban is, amiket a hivatalos ellátórendszer esetében vagy nem mernek, félve a hatósági retorzióktól, vagy nem tudnak, az ellátórendszer kapacitásainak szűkössége miatt. Vagyis végeredményben kialakult egy helyi beágyazottsága a Máltai Szeretetszolgálat által nyújtott szolgáltatásoknak.

Megfelelő kapcsolat alakult ki a helyi intézményrendszerrel. Kölcsönösen tudják egymásról, hogy milyen problémák esetén számíthatnak egymás segítségére.

Jó néhány ügyfél esetében értek el egyéni eredményeket. Az ügyfelek egy része a segítségnyújtásuk nélkül nem jutott volna előrébb, vagy nem tudott volna a nehéz helyzetéből kikavarodni. Többen kiemelték – ez volt az ügyfélinterjúk tapasztalatai is – hogy az „emberi hangnem”, a biztatás, a segítő beszélgetések jelentős támogatást jelentettek ahhoz, hogy egyes ügyfelek önbizalma növekedjen, elhiggyék, hogy képesek előre lépni, megoldani a problémáikat. Ezek az eredmények nehezen operacionalizálhatóak, miközben ezek az egyedi példák jelentik a legnagyobb visszaigazolást is egyben az elvégzett munkával kapcsolatban.

Az egyéni eredményeken túl kiemelték azt is, hogy kézzel fogható eredmények vannak a közösségépítés területén is. A csoportos foglalkozások kialakítottak egy-egy közösséget, társaságot, melyek előtte nem léteztek ebben a formában, és amik hozzásegítik az ügyfeleket ahhoz, hogy a társadalmi tőkájük növekedjen, amire támaszkodva reziliensebbek lesznek a nehézségekkel szemben.

Végül az egyik legjelentősebb eredmény a gyerekekkel való munkában mutatkozott. Egyrészt a gyerekekkel való foglalkozás (pl.: tanoda típusú ellátás) az iskolában való eredményesebb helytállást segíti. A kisebb gyerekek esetében pedig számos szocializációs hiányosságot pótol. Itt elsősorban azt emelték ki, hogy a rendszerességre való tanítás, a felelősségvállalás elsajátítása, az asszertív kommunikáció fejlesztése mind olyan kompetenciák, melynek fejlesztésére jelentős szükség van a későbbi sikeresebb előrejutás szempontjából. Továbbá a közösségi programokon keresztül a gyerekek élményhez juttatása, illetve a világlátásuk szélesítése is olyan elemek, melyeket a program nélkül nem sikerült volna elérni, mivel a családok belső erőforrása ezt önmagában nem teszi lehetővé.

A projekt jövője

Az interjúk időpontjában a program jövőjével kapcsolatban nagy volt a bizonytalanság. Ez önmagában probléma, mivel elbizonytalanítja a munkatársakat, nem tudnak tervezni, és egzisztenciális okok miatt más megoldásokat keresnek. És ha a Máltai Szeretetszolgálat szolgáltatásai végül folytatódnak is az adott helyszínen, ha a munkatársak nincsenek időben biztosítva a folytatásról, ez jelentősen megnöveli a fluktuációt, ami hatékonytalanná teszi a programot, miközben döntő fontosságú lenne a szolgáltatások folyamatos biztosítása. Néhány település esetében tervben van, hogy részt fognak venni a Felzárkózó Települések Programban (FETE). Ezzel kapcsolatban azonban bizonytalanság volt, hogy vajon mikortól, és pontosan milyen tartalommal fog tudni ez a program az adott településen megvalósulni. Alapvetően ebben, illetve a Máltai Szeretetszolgálat saját forrásból történő finanszírozásában látják a program folytatásának lehetőségét. Konkrét pályázatról a program folytatásának finanszírozása kapcsán nem volt tudomása a munkatársaknak.

Szintén fontos lenne a rugalmasabb forrásfelhasználás biztosítása. A projektben jelentős távolság volt a döntéshozói szint és a terepen dolgozók között, és ez meglassította a döntéshozatalt, illetve a problémákra való gyors reagálást. A források túlságosan szigorú

felcímkézése rugalmatlanná teszi a megvalósítást. A jövőben érdemesebb nagyobb hangsúlyt fektetni a munkatársak szupervíziójára, az igényekre jobban reflektáló képzésekre és általában a belső kommunikáció zökkenőmentességére.

Az egyes településeken tapasztalt társadalmi problémák

Bár a projektben résztvevő települések az ország különböző pontjain helyezkednek el, és némileg eltérő helyzetben is vannak, sok probléma általános jellegű. A következőkben ezeket szedjük össze, és utána térünk ki az egyes települések speciális problémáira, helyzetére. Az itt ismertetett problémák ahhoz segíthetnek hozzá, hogy a jövőbeni lebonyolítás célzottságát, illetve tartalmát tudja segíteni.

Az interjúalanyok beszámolója szerint a csecsemőkori problémák nagy részét egyrészt a szülők gyereknevelési kérdésekkel kapcsolatos alulinformáltsága, másrészt az anyagi körülmények okozzák. A szülők egy jelentős részénél hiányzik a megfelelő egészségtudatosság, még mindig gyakori a terhesség alatti dohányzás, a nem megfelelő táplálkozás, ami nyilvánvalóan az anyagi körülményekkel is összefügg. A háztartások jelentős részénél hiányoznak a megfelelő gyereknevelés lakhatási feltételei, a gyermeknevelés megfelelő szocializációs mintái, a gyerekek hatékony fejlődését elősegítő játékok, egyáltalán a nyugodt és megfelelő gyermeki szocializáció feltételrendszerei. Fontos, hogy itt a legtöbb esetben abszolút értelemben vett hiányokról, és nem egy bizonyos értékrendszer szempontjából megítélt normatív módon azonosított különbözőségről beszélhetünk. Ezek olyan anyagi helyzetből adódó strukturális problémák, amiken egy-egy projekt nem képes érdemi változást elérni, csupán tűzoltójelleggel tud segíteni.

A szülők és a gyereknevelést ellenőrző/támogató hivatalos intézményrendszer (pl.: védőnői szolgálat, gyerekvédelmi intézményrendszer, óvoda, iskola) közötti gyakori konfliktusok és kölcsönös egymást nem értés a szülőket bizalmatlanná teszi a hivatalos intézményrendszerrel kapcsolatban, melyben inkább az állam elnyomó, hatalmi funkcióit érzékelik, és sokkal kevésbé a támogató funkciókat, melyek hozzásegítenék őket a társadalmi integrációhoz, mobilizációhoz. A hivatalos intézményrendszer oldaláról pedig a szülők magatartása úgy percepcionálódik, hogy ők nem akarnak és nem is képesek változni, csak jogokat fogalmaznak meg, kötelezettségek nélkül. Ez egy olyan bizalmatlansági spirált alakít ki, amiben a felek „jobb esetben” távolságot tartanak egymástól és beletörődnek a kialakult helyzetbe, „rosszabb esetben” pedig állandó konfliktusok melegágyává válnak az érintkezések. Ebben lehetne döntő szerepe egy harmadik, civil szereplőnek, aki segíthet közvetíteni a felek között.

Iskolai szinten a legnagyobb problémát a korai iskolaelhagyás, az iskolai lemorzsolódás jelenti. Ma már az általános iskola nyolc osztályának elvégzése általánosnak mondható. (Az persze egy másik kérdés, hogy milyen hatékonysággal és tartalommal.) Az iskolai karrierútban a középiskolában jelenik meg az igazi törés. Egyrészt a megfelelő pályaorientáció teljes hiánya, a sikeres pályautakkal kapcsolatos szocializációs hiányok és a szűk lehetőségek (hány iskola érhető el) mind a nem megfelelő pályaválasztás valószínűségét növelik. Ezzel pluszban együtt jár a közegekváltás nehézsége, miszerint sok esetben az addig ismerős és otthonos településről

az ismeretlen városi környezetbe kerül a tanuló, ahol még erőteljesebben kell megtapasztalnia az előítéleteket. A bejárás, az ingázás nehézségei, az ismeretlen városi közeg előítéletessége, a tanulási teher növekedése, a szocializációs minták hiánya mind egyszerre növelik a kudarcos iskolai karrierút valószínűségét és gyakran vezetnek oda, hogy a tankötelezettség életkorának betöltésével kihullik a tanuló az iskolarendszerekből.

Az interjúalanyok beszámoltak arról is, hogy egyre jobban érzik a családi viszonyok destabilizálódását. Korábban kevésbé volt jellemző az élettársi viszonyok felbomlása. Néhány éve azonban főleg a közösségi on-line oldalaknak köszönhetően, ahol megnő az ismerkedés és a kommunikáció lehetősége, ami korábban nagyobb „kontroll” alatt volt és jóval gyakoribbá vált az, hogy az élettársi viszonyok felbomlanak. Ez sok esetben jóval kiszolgáltatottabbá kiszolgáltatottá teszi a gyerekes nőket, továbbá jelentős családi-rokonsági konfliktusokat eredményez.

Szintén általános és növekvő probléma az új típusú, pszichoaktív drogok fogyasztása, ami sok esetben gyerekes szülőket is érint. A kilátástalanság, a jövőkép és a problémákkal való adaptív megküzdés képességének hiánya, valamint az egyszerű hozzáférhetőség mind növeli a droghasználatot. Sem a hivatalos ellátórendszer, sem pedig a szakmai szervezetek egyelőre nem képesek hatékonyan fellépni a növekvő drogfogyasztással szemben.

A következőkben néhány speciális települési problémára térünk ki.

Erk

A beszámolók szerint Erk némileg kedvezőbb helyzetben van néhány környékbéli településhez képest. Ami a település egyik sajátosságát adja, az a kiterjedt nevelőszülői hálózat jelenléte. A munkatársak elég szkeptikusan nyilatkoztak a nevelőszülői hálózat működéséről. Sok esetben nem elégséges a nevelőszülők felkészítése, illetve a szolgáltatás minősége, ami sok problémát okoz a helyi iskolában is. Az iskola diákjainak egy jelentős része nevelt gyerek. A nevelt gyerekek ilyen nagy arányú jelenlétének hosszútávú hatását egyelőre nem lehet megjósolni a településen, ugyanis még nem nagyon érték el a felnőtt életkort, így nehéz megmondani, hogy vajon mennyien fognak valamilyen módon a településen maradni.

Sajóvárkony

Sajóvárkony specialitását az adja, hogy nem egy településről, hanem egy városi településrészről beszélünk. Ózd településszerkezete ugyan elég fragmentált, és az egyes településrészeknek is megvan a maga miliője, mégsem beszélhetünk egy konkrét települési közösségről. Ráadásul lakosságszámban (kb. 3500 fő) nagyobb és területileg is kiterjedtebb annál, hogy jól célzott közösségi beavatkozást lehessen végezni. Ózdon többféle civil szervezet is végez segítő tevékenységet, ezért nehézségekbe ütközik az, hogy az ügyfelekkel szemben egységes elvárások legyenek megfogalmazva. Az interjúalanyok be is számoltak ezzel kapcsolatos konfliktusokról.

Prügy

Prügy a Taktaköz többi településhez képest némileg kedvezőbb helyzetben van. Egyrészt közelebb helyezkedik el Szerencshez, másrészt a népesség is kevésbé szegregált sok más településhez képest, de pont emiatt a településen belül közvetlenebbül jelennek meg a roma-nem roma együttélés problémái. Ráadásul a lakosság eloszlásában életkorbeli különbségek is tapasztalhatóak. Az idősebb korosztályt főleg nem roma népesség alkotja, míg a fiatalabb korosztályban már döntő többségben vannak a romák. Ez az iskolában még erőteljesebben megmutatkozik, mivel a nem roma családok eleve Szerencsre viszik a gyerekeiket iskolába.

Ábra- és táblázatjegyzék

1. táblázat: Demográfiai jellemzők: nem. Összes megkérdezett, %	10
2. táblázat: Demográfiai jellemzők: életkor. Összes megkérdezett, %	11
3. táblázat: Demográfiai jellemzők: iskolázottság. Összes megkérdezett, %	11
4. táblázat: Demográfiai jellemzők: háztartáson belül a legmagasabb iskolai végzettség	12
5. táblázat: Háztartáslétszám. Összes megkérdezett, átlag, módusz és %	13
6. táblázat: Gyerekszám. Összes megkérdezett, átlag, módusz és %	13
7. táblázat: Jellemző háztartás (család-) típusok aránya. Összes megkérdezett, %	14
8. táblázat: Demográfiai jellemzők: gazdasági aktivitás. Összes megkérdezett, %	16
9. táblázat: Demográfiai jellemzők: munkavégzés a háztartásokban. Összes megkérdezett, %	17
10. táblázat: Demográfiai jellemzők: inaktívak elsődleges munkaerőpiacra lépési szándéka (összes inaktív háztartástagot figyelembe véve). Összes megkérdezett, %.....	17
11. táblázat: Demográfiai jellemzők: inaktívak elsődleges munkaerőpiacra lépés akadályai. Azok körében, akik (egyébként) tervezik a belépést (összes inaktív háztartástagot figyelembe véve), %.....	18
12. táblázat: Demográfiai jellemzők: inaktívak elsődleges munkaerőpiacra lépési szándékának okai. Azok körében, akik nem tervezik a belépést (összes inaktív háztartástagot figyelembe véve), %.....	18
13. táblázat: Milyen gyakran jár Ön egyházi, vallási közösségi szertartásokra (mise, istentisztelet), leszámítva a családi eseményeket (esküvő, temetés, keresztlő)? Összes megkérdezett, %.....	20
14. táblázat: Milyen közösségbe szokott járni? Összes megkérdezett, %.....	21
15. táblázat: A kérdezőbiztos szerint a közvetlen környéken... Összes megkérdezett, %	22
16. táblázat: A kérdezőbiztos szerint a válaszadó... Összes megkérdezett, %	22
17. táblázat: Szokott-e pénzt keresni valaki a családból a következő tevékenységekkel? Összes megkérdezett, %.....	24
18. táblázat: Az elmúlt három évben előfordult-e, hogy Ön és/vagy házastársa... Összes megkérdezett, %.....	26
19. táblázat: Az elmúlt három évben előfordult-e, hogy Ön és/vagy házastársa... Összes megkérdezett, %.....	27
20. táblázat: Egy háztartástagra jutó havi bevételek és kiadások, illetve ezek egyenlegeinek átlagai. Érdemben válaszolók, ezer Ft	28
21. táblázat: Van-e Önöknek olyan hitelük, tartozásuk, amit rendszeres havi részletekkel kell törleszteni? Összes megkérdezett, %.....	29
22. táblázat: Sokan vannak ma Magyarországon, akiknek valamilyen tartozásuk, kifizetési hátralékuk van. A következők közül van-e Önöknek valamilyen kifizetési hátralékuk vagy adósságuk (2022)? Összes megkérdezett, %	30

23. táblázat: Sokan vannak ma Magyarországon, akiknek valamilyen tartozásuk, kifizetési hátralékuk van. A következők közül van-e Önöknek valamilyen kifizetési hátralékuk vagy adósságuk (2022)? Összes megkérdezett, %	31
24. táblázat: Előfordult-e az elmúlt három évben, hogy kölcsönt, segítséget kértek a következőktől? Összes megkérdezett, %.....	32
25. táblázat: Kölcsönfelvétel paraméterei. Érdemben válaszolók, %, átlag és ezer (E) Ft	33
26. táblázat: Hány ezer forint hiányzik a háztartásnak egy hónapban ahhoz, hogy nagyobb gondok nélkül meg tudjanak élni? Érdemben válaszolók, ezer Ft	34
27. táblázat: Van-e valamilyen megtakarításuk? Összes megkérdezett, %.....	34
28. táblázat: A kérdezőbiztos szerint a ház/lakás jellege. Összes megkérdezett, %.....	35
29. táblázat: Milyen árammérő óra van Önöknél? Összes megkérdezett, %.....	36
30. táblázat: Előfordult már Önöknél, hogy számlatartozás miatt kikapcsolták az áramszolgáltatást? Összes megkérdezett, %.....	36
31. táblázat: Van olyan hely a lakásban, ahol elmélyülten tud tanulni, leckét írni a gyerek(ek)? Azok körében, ahol van iskoláskorú gyerek, %	37
32. táblázat: Termelnek-e Önök zöldségeket, gyümölcsöket? Összes megkérdezett, %.....	38
33. táblázat: Szed-e valaki a családban tartósan gyógyszert? Összes megkérdezett, %	39
34. táblázat: Szed-e valamilyen lelki, pszichés problémára gyógyszert valaki a családban (pl. Frontin, Xanax, Rivotril stb.)? Összes megkérdezett, %	40
35. táblázat: Ki tudják váltani a szükséges gyógyszereket a patikából? Összes megkérdezett, %	40
36. táblázat: Van-e valamilyen kisebb-nagyobb rendszereséggel visszatérő vagy krónikus betegsége? Összes megkérdezett, %	41
37. táblázat: Mennyire elégedett Ön az egészségével, a közérzetével? – Átlagok -100-tól +100-ig terjedő skálára vetítve. Összes megkérdezett, átlagpontok	42
38. táblázat: Mikor volt Ön legutóbb háziorvosnál? Összes megkérdezett, %	42
39. táblázat: Mikor vett Ön részt legutóbb valamilyen egészségügyi szűrővizsgálaton? Összes megkérdezett, %.....	43
40. táblázat: Ön dohányzik? Összes megkérdezett, %	44
41. táblázat: Milyen gyakran fogyaszt alkoholt? Összes megkérdezett, %	45
42. táblázat: Ön vagy valamelyik családtagja megfertőződött-e korábban a koronavírussal?	46
43. táblázat: Volt-e az Önök háztartásában olyan személy az elmúlt két évben, aki a koronavírus miatt... ..	47
44. táblázat: Ön a koronavírus ellen... ..	47
45. táblázat: Mindent egybevetve, mit mondana Ön erről a településről... ..	48
46. táblázat: Véleménye szerint az elmúlt években itt, ezen a településen, illetve környéken romlottak, nem változtak vagy javultak a következők? Válaszok egyenlegei	49
47. táblázat: Mennyire elégedett Ön a következőkkel? Válaszok -100-tól +100-ig terjedő skálára vetített átlagai	50
48. táblázat: És hogyan ítéli meg, hogy él, ahhoz képest, amikor a szülei annyi idősök voltak, mint Ön most?.....	51

49. táblázat: Ön hogy tudja, működik-e valamilyen segítő, karitatív szervezet az Ön településén? Ha igen, melyekről hallott?	52
50. táblázat: Hallott-e Ön arról/tudja-e, hogy a Máltai Szeretetszolgálat ezen a településen különböző tevékenységeket végez, szolgáltatásokat nyújt, %	53
51. táblázat: Hogyan ítéli meg a Máltai Szeretetszolgálat jelenlétét a településen? Átlagok +100-tól -100-ig terjedő skálára vetítve (+100: nagyon pozitív; -100: nagyon negatív). Azok körében, akik hallottak a Máltai Szeretetszolgálat helyi tevékenységét.	53
52. táblázat: Önöknek konkrétan segített-e valamiben a Máltai Szeretetszolgálat? Vett-e Ön már igénye a Máltai Szeretetszolgálat által nyújtott szolgáltatások közül valamit? Azok körében, akik hallottak a Máltai Szeretetszolgálat helyi tevékenységét.	54
53. táblázat: Vett már igénybe ezen a településen valamelyik (a Máltai Szeretetszolgálattól eltérő) segítőszervezet szolgáltatását, segítségét? Összes megkérdezett, %	55
54. táblázat: Önöknek konkrétan segített-e valamiben a Máltai Szeretetszolgálat? Vett-e Ön már igénye a Máltai Szeretetszolgálat által nyújtott szolgáltatások közül valamit? Azok körében, akik, vagy akiknek háztartástagja igénybe vett valamilyen szolgáltatást, %	57
55. táblázat: Hogyan értékeli a Magyar Máltai Szeretetszolgálat segítségnyújtását azokkal a szolgáltatásokkal kapcsolatban, amelyeket igénybe vett? Átlagok -100-tól +100-ig terjedő skálán (-100: egyáltalán nem volt elégedett; +100: teljesen elégedett volt). Azok körében, akik igénybe vették az adott szolgáltatást, átlagpont	58
56. táblázat: Milyen gyakran vette igénybe ezeket a szolgáltatásokat: legalább hetente, havonta vagy ennél ritkábban? Átlagok 0-tól -100-ig terjedő skálán (100: hetente, 50: havonta, 0: ritkábban). Azok körében, akik igénybe vették az adott szolgáltatást, átlagpont	59
57. táblázat: Ismeri személyesen azokat, akik a Máltai Szeretetszolgálatnál dolgoznak jelenleg az Ön településén? Azok körében, akik hallottak a Máltai Szeretetszolgálat helyi tevékenységét, %.....	60
58. táblázat: Voltak személyesen is Önnél a Máltai Szeretetszolgálat munkatársai? Azok körében, akik hallottak a Máltai Szeretetszolgálat helyi tevékenységét.	60
59. táblázat: Tudja-e hol van pontosan az Ön településén a Máltai Szeretetszolgálat épülete? Azok körében, akik hallottak a Máltai Szeretetszolgálat helyi tevékenységét, %	61
60. táblázat: Ön járt-e a Máltai Szeretetszolgálat házában/épületében a településen? Azok körében, akik hallottak a Máltai Szeretetszolgálat helyi tevékenységét, %.....	61
61. táblázat: Mit gondol, szükség lenne-e folytatni a Máltai Szeretetszolgálat tevékenységét az Ön településén? Azok körében, akik hallottak a Máltai Szeretetszolgálat helyi tevékenységét, %	61
62. táblázat: Mennyire lenne szükség Ön szerint ezen a településen a következő típusú szolgáltatásokra, segítségre? Átlagok -100-tól +100-ig terjedő skálára vetítve. Összes megkérdezett, átlagpont	63
63. táblázat: Ha rangsorolni kellene a következő típusú dolgokat, mire lenne a leginkább szüksége az Önök családjának? És mire másodsorban? És mire harmadsorban...? Összes megkérdezett (1: leginkább szükséges; 6: legkevésbé szükséges), átlagpontok.....	64

64. táblázat: Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Átlagok -100-tól +100-ig terjedő skálán. Összes megkérdezett (-100: egyáltalán nem ért egyet; +100: teljesen egyetért), átlagpont.....	66
65. táblázat: Segítőszervezet tevékenység megítélése –Faktorátlagok 0-tól 100-ig terjedő skálára vetítve	67